

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvenredni nedelji
in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po
pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČOVA ULICA STEV. 12.
TELEFON STEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Pisemnim vprašanjem naj se priloži znamka
za odgovor.

Kašun pri poštnem ček, uradu štev. 18.888.

Zmaga kapitala v časopisju.

Včasih je bilo tako, da je imel največ
naročnikov tisti list, ki je pisal najboljšo
in ki je najbolj neustrašeno zagovarjal
ljudske interese. Vsak novinar je bil to-
rej borec v najbolj idealnem pomenu be-
sede in ni ga bilo skoraj novinarja, ki
ne bi bil moral za svoje prepričanje tu-
di v ječo.

Danes ni več tako. Ne odločuje, kako
list piše, temveč odločilno je, če ima toli-
ko denarnih sredstev, da more konkurir-
ati z vsakim listom. Danes naročnik ne
tehta več vsebino lista, temveč njegovo
množino. Čim več papirja, tem več na-
ročnikov, to je danes pravilo.

Ne omenjali bi tega, če ne bi iz te vla-
de kapitala nad časopisjem nastala za
ljudstvo silna nevarnost. Da govorimo
čisto konkretno.

Ce bi na primer se zahotelo gospodom
pri Trboveljski premogokopni družbi za-
vladati nad javnim mnenjem Slovenije,
potem bi to dosegli z lahkoto. Ali bi pod-
prali s svojimi subvencijami list, ki bi
pisal v njih smislu ali pa bi ustanovili
lastnega in ga podprli tako, da noben list
ne bi mogel konkurirati z njim.

Ker danes kapital obvlada list. Dobre
brzojavne, telefonske in radiofonske ve-
sti se dobe le za drag denar. In čim več
ima list denarja, tem boljše vesti ima.
Vse polno ljudi pa je, ki pravijo, da čit-
ajo in se naroče na oni list, ki ima naj-
več informacij. Vsi ti ljudje bodo si-
gurno naročili list, ki bi izhajal s kapi-
talom Trboveljske.

Papir je danes drag, kakor je drago
vse drugo. Liste z velikim obsegom mo-
re dajati samo tisti, ki ima veliko denar-
ja, ker naročnina ne zadostuje niti za
tiskarske stroške zelo obsežnega lista.
Zopet je jasno, da bo mogel imeti naj-
večji obseg samo list, ki ima največji ka-
pital. V našem slučaju bi to bil seveda
list Trboveljske družbe.

Naša inteligenca je proletarizirana.
Skoraj vsi naši znanstveniki in literati
so navezani tudi na postranski zaslužek.
Le naravno je, da bodo pisali v list, ki
jim najbolje honorira njih prispevke. To
bodo storiли tem lažje, ker jim pusti šef
tudi najbolj kapitalističnega lista, da pi-
šejo v svoji stiski po svoji mili volji, sa-
mo da ne dirajo v gotove finančne inte-
rese lastnikov lista. Stara resnica pa je,
da slovenski inteligent s finančnimi po-
sli nima nobenega opravka.

Tako se kupi danes z denarjem naj-
boljše informacije, tako se da z denar-
jem listu največji obseg, tako omogoči
denar najboljšo opremo lista in tako
preskrbi denar listu najboljše sotrudi-
nike.

Denar je zavladal s tem nad tiskom in
tako tudi nad javnostjo.

Posledica tega je, da je javnost brez
moči, kadar so njeni interesi v nasprot-
ju z interesi lastnikov listov. To smo v
Sloveniji opetovano videli, ravno tako
pa tudi naši bralci. Spominjamo samo na
naš boj za Ljubljansko kreditno banko,
ki smo ga vodili osamljeni.

Interes javnosti pa odločno zahteva, da
javnost ne izgubi upliva na tisk. Javnost
mora odločno zahtevati, da je tisk v njeni
službi, zlasti pa, da ni v službi tujega
kapitala. Javnost to tudi lahko doseže,
toda potem mora biti tudi tako močna, da
je ne premaga komodnost. Napačno je,
če se bo tudi v bodoče sodilo časopise
le po njih obsegu, temveč treba je, da
se zopet sodijo listi tako ko včasih.

Ni glavno, koliko napiše kak list, tem-
več glavno je, kako pošteno piše! Ni
važno, kakšen obseg ima list, temveč
važno je, kako je v službi javnosti.

In če javnost vidi, da je list res le v

Neuspeh dr. Stojadinovića se oficijelno potrjuje.

Beograd, 20. februarja. V Pašićevem
kabinetu se je vršila včeraj konferenca,
ki so se je udeležili minister Uzunović
in Krsta Miletić ter podtajnik v mini-
strstvu financ Andra Petrović. Samo pri
enemu delu konference je bil navzoč tu-
di poljedelski minister Vasa Jovanović.
Kakor se je doznalo, so na konferenci
govorili o zadnjih poročilih naše dele-
gacije v Ameriki. Po konferenci je bil
iz predsedstva vlade izdan naslednji
komunike:

Predsedstvo vlade je dobilo iz Wash-
ingtona brzojavno poročilo, da je ame-
riško finančno ministrstvo izdalo pose-
ben komunike. V tem komunikeju pravi,
da pogajanja za ureditev vojnih dol-
gov teko normalno. Ker pa je ameriška
vlada zaposlena v parlamentu z davni-
mi zakoni in drugimi važnimi opravili,
ni bilo še mogoče dokončati že začelih
pogajanj o ureditvi dolgov. — Glede na
to se naš finančni minister vrne v Beo-
grad, naša delegacija pa ostane še dalje
v Ameriki, da dovrši pogajanja, o ka-
terih se pravi v komunikeju ameriške
vlade, da so v glavnem že blizu konca
in da se sme upati, da se doseže spo-
razum, brez ko bo ameriška vlada imela
zopet čas. — Tako ostane v Ameriki
naš delegat dr. Gjuric zato, da dovrši
pogajanja. — Dr. Stojadinović se na
poti proti domu ustavi še za dan, dva v
Londonu in Parizu, nakar pride takoj
v Beograd.

Beograd, 20. februarja. Po zadnjih
burnih dogodkih v narodni skupščini iz-
gleda sedaj, da je zavlada neka utru-
jenost in da so se duhovi pomirili. Po-

sežno pri radikalih je opaziti veliko za-
nimanja za povratek dr. Stojadinovića
iz Amerike. V glavnem so vsi precej iz-
nenadeni nad tem, da se dr. Stojadi-
nović vrača prej, predno se je formalno
zaključil aranžma glede naših dolgov v
Ameriki. Iz polslužbenih poročil izha-
ja, da se je določila kvota naših dolgov.
Kot poseben uspeh dr. Stojadinovića se
označuje to, da se je dosegel petleten
moratorij. Podobno olajšavo je dosegel
tudi italijanski finančni minister Velpi.
Pravo vrednost tega uspeha je pri neki
razpravi razgalil g. Veljković. (Je to
namreč samo prazno prikrivanje popol-
nega neuspeha. Op. ured.) V Ameriki
je ostal g. Gjuric, ki naj nadaljuje in
dokonča pogajanja. Povratek dr. Stoja-
dinovića se spravlja v zvezo s politič-
nim položajem, ki je nastal v narodni
skupščini pri proračunski razpravi.

Dr. Stojadinović bi imel v Ameriki tu-
di rešiti vprašanje Blairrovega posojila.
Ali je to dr. Stojadinoviću uspelo, se
še ne ve. Država pa potrebuje investi-
cijskega kapitala. Dr. Stojadinović pr-
votno ni imel v programu, da bi pred
časom odšel iz Amerike. Naša delegaci-
ja bi morala posetiti tudi Kanado. S Ste-
jadinovićevim odhodom pa je to od-
padlo.

Položaj finančnega ministra v vladi
se še ni prav nič izboljšal, v skupščini
pa je postal še težji, kakor je bil. Ali
bo dr. Stojadinović po tem, kar se je
dogodilo v njegovi odsotnosti, izvajal
posledice, se še ne more videti naprej.
Da bi pa bilo to edino pravilno, je brez
dvoma.

BREZUSPEŠNA SEJA SEFOV PARLA- MENTARNIH KLUBOV.

Beograd, 20. februarja. Včeraj so se
sestali načelniki parlamentarnih sku-
pin v predsedstvu narodne skupščine,
da bi se domenili o tem, kdaj naj v te-
ku današnje skupščinske seje dr. Nin-
čić odgovori na vprašanja, ki so mu bi-
la stavljen v zadevi spora zaradi Pele-
grinettijske. Na konferenci se je predla-
galo, da bi se to vprašanje rešilo takoj
po prečitani skupščinskega zapisnika.
Nasprotno temu pa določa poslovnik, da
je treba takoj po zapisniku preiti na
dnevni red in se potem ne sme več raz-
pravljati o stvareh, ki niso na dnevnem
redu. V tejnji, da bi negotovost v vladi
trajala še naprej, pa so se samostojni
demokrati po svojem zastopniku uprli
gornjemu predlogu. Ker je pri takih
konferencah potrebna soglasnost zastop-
nikov vseh parlamentarnih skupin, je
ta konferenca ostala brez rezultata. Gle-
de na to je za danes odpadla možnost,
da bi dr. Ninčić dal kaka pojasnila.

Navzlic temu pa bo, kakor se zdi, dr.
Ninčić porabil kako priliko in bo v te-
ku proračunske razprave o tej stvari go-
voril, ker ima kot minister pravico go-
voriti. Odpadla pa bo pri tem možnost,

njeni službi, če vidi, da piše res pošte-
no, potem mora tak list tudi podpirati,
ker podpira svojo stvar.

Govori se, da je demokracija v krizi
in vse polno vzrokov se navaja za to. Le
o glavnem vzroku se rado molči in ta je,
da je kapital zagospodoval nad tiskom.
In zato je diskusija nemogoča, demokra-
cija pa je diskusija.

Zato je znak od kapitala odvisnega
lista tudi ta, da se izogne vsaki diskusiji.

Javnost mora biti gospodar tiska, ali
pa je brez moči. Kaj hoče slovenska
javnost!

da se čuje tudi beseda onih poslancev,
ki so stali dotična vprašanja, tako da
bodo ta vprašanja formalno vsaj ostala
še odprta in veljavna.

Ce bo dr. Ninčić še danes govoril, bo
izjavil, da je njegovo mnenje smatrati
kot odgovor na stavljen vprašanja. Zdi
se, da bo dr. Ninčić povzel besedo da-
nes in sicer glede na govor Svetozarja
Pribičevića, ki je posebno omenjal tudi
zadevo radi Pelegrinettijske in je to vpra-
šanje smatral za jako važno.

Razen tega vprašanja včeraj ni bilo
ničesar, za kar bi se mogli politični kro-
gi kaj posebno zanimati.

PRED SKLENITVIJO NOVIH TRGO- VINSKIH POGOJE.

Beograd, 20. februarja. Te dni se bo-
do pričela v ministrstvu za trgovino in
industrijo nova pogajanja med našimi
delegati in med delegati Francije in
Anglije za sklenitev novih trgovinskih
pogodb. Čaka se samo še na material,
ki ga je delegacija našega trgovinskega
ministrstva poslala delegacijam Franci-
je in Anglije.

ANGLESKI PARLAMENT PROTI PO- DALJŠANJU MANDATA NAD IRAKOM

London, 20. februarja. V spodnji zbor-
nici je prišel na glasovanje predlog, s
katerim se je strinjala tudi vlada in ki
se tiče ratifikacije pogodbe z Irakom,
da se podaljša angleški mandat za na-
daljnjih 25 let. Pri glasovanju je bil
proti vsakemu pričakovanju predlog od-
klonjen z 260 proti 116 glasovom.

AMERIKA BO INTERVENIRALA V MEHIKI.

Washington, 20. febr. Ameriške kro-
ge skrbje dogodki v Mehiki, kjer se vrše
velika nasilja. Listi ne izključujejo mož-
nosti, da bi Amerika z oboroženo silo
intervenirala.

Govor Pribičevića.

Beograd, 20. febr. Senzacija včerajš-
nje seje bi moral biti govor Pribičevi-
ća, toda te senzacije ni bilo. Govoril je
sicer g. Pribičević efektno, toda niti ena
njegova misel ni bila senzacija. Ves nje-
gov govor je bil pravzaprav samo izzi-
vanje Radića. Ta namera pa Pribičeviću
ni uspela, ker mu Radić ni odgovarjal.

Uvodoma je naglašal Pribičević, da je
Radić podoben rimskemu bogu Janusu.
Pred narodom govori eno, pred skup-
ščino pa drugo. Je to deloma razumlji-
vo, ker je nemogoče, da bi v 24. urah
postal v resnici iz republikanca pristaš
videvdanske ustave, ki je centralistična,
ali kakor se jo mileje imenuje unitari-
stična.

Nato govori Pribičević obširno o na-
padih St. Radića na finančnega in notra-
njega ministra. Te napade obsoja, ker
se take stvari ne smejo razpravljati na
javnih zborih.

Preide nato na Pellegrinettijsvo afe-
ro. Med drugim pravi, da ni treba, da
sklene država konkordat z Vatikanom.
Konkordat nam bo le v škodo.

Nato govori o naših odnosih do Bol-
garov. Ni res, da bi Milan Obrenović po-
vzročil vojno z Bolgari, ker to so bili
historigni boji, ki so odločili, kdo bo go-
sodil na Balkanu. Po Surdulici in Bregalni-
ci je to vprašanje definitivno rešeno.
Sporazum je z Bolgari nemogoč.

Ostro obsoja nato Pribičević imenova-
nje Plamenca. Črnogorci se morajo vpra-
šati, zakaj se niso vsi borili proti Sr-
bem, ko se pa nagrajuje sedaj veleizda-
jalci.

Nato preide Pribičević na sporazum,
ki je po njegovem mnenju slab in ki
mora doživeti krah. Naj pa radikali ne
mislijo, da jim bodo samostojni demo-
krati tedaj rezerva.

Komčno pravi Pribičević, da nikdar
ne bi bila Ljubljana in Zagreb v državi,
če se ne bi narodni sveti izrekli za ujedi-
njenje. Zato se ne sme govoriti o osvo-
jenih narodih.

Iz teh vzrokov bo glasoval proti pro-
računu.

RADIKALI PRIREDE V BOSNI SHO- DE PROTI SDS.

Beograd, 20. februarja. Potovanje Sve-
tozarja Pribičevića po Bosni je izzvalo
med radikali nekako nervoznost. Zato
bodo tudi oni imeli v Bosni nekoliko
zborovanj, s katerimi hočejo obzvezpe-
šiti agitacijo Pribičevića in drugih po-
litikov njegove stranke. Za 28. marec so
zato napovedali večje zborovanje v Gra-
čnici v Bosni. Na tem zboru bodo go-
vorili notranji minister Boža Maksimo-
vić, dr. Milan Srškić in državni podtaj-
nik Bogoljub Kujundžić.

MUSSOLINI JE ODLOČEN — PROTI AVSTRIJI.

Rim, 20. februarja. Mussolini je dal
italijanskemu poslaniku na Dunaju na-
vodilo, da takoj zahteva od avstrijskega
zveznega kancelarja pojasnilo glede ne-
katerih izjav, ki jih je dal predvčerajš-
njim v parlamentu. Mussolini v prvi vr-
sti zahteva, da dr. Ramek točno precizi-
ra stališče avstrijske vlade glede nedo-
takljivosti italijanske meje na Bren-
nerju.

SEJA POSLANSKEGA KLUBA HSS.

Beograd, 20. febr. Hrvatski seljački
klub je na včerajšnji popoldanski seji
razpravljal o raznih tekočih vprašanjih.
Posamezni poslanci so na seji predna-
šali potrebe in pritožbe iz svojih županij
in okrajev, zlasti glede davkov in do-
klad, glede potov in podobno.

Redukcija rudarjev pri Trboveljski premogokopni družbi

V četrtak se je vršila v Ljubljani anketa z ozirom na nameravano redukcijo rudarjev pri Trboveljski premogokopni družbi.

Glavni ravnatelj Skubic je na tej anketi sporočil, da namerava Trboveljska vsled zmanjšane konzuma premoga reducirati delo za eno tretjino. In sicer bi se to zgodilo na ta način, da bi se ena tretjina rudarjev odpustila ali pa bi se delo skrajšalo in bi vsak teden druga tretjina rudarjev počivala. Obenem je naznanil, da misli Trboveljska tudi znižati delavske plače.

Proti nameri Trboveljske premogokopne družbe najostreje protestiramo in pozivamo vso javnost, da kot en mož nastopi v obrambo rudarjev. S tem javnost ne bo izvršila samo svoje socialne dolžnosti, temveč bo branila tudi svoj lasten interes.

Trboveljska premogokopna družba je največji podjetnik Slovenije. Če tako podjetje pričinja zmanjševati obrat, potem mora to vplivati na vse naše gospodarstvo. Zato ne bo od redukcije prizadel samo slovenski rudar, temveč ravno tako tudi obrtnik in trgovec.

Trboveljska premogokopna družba pravi, da mora izvršiti redukcijo zato, ker je konsum premoga padel. Tega Trboveljska premogokopna družba še ni dokazala in dvomimo tudi, da bo mogoče to dokazati. Gotovo pa je to, da bi se konsum premoga takoj dvignil, če ne bi bil Trboveljski premog tako oduševsko drag. S svojim pretirano dragim premogom je Trboveljska premogokopna družba bistveno pripomogla h krizi slovenske industrije in zato je padcu konzuma tudi v prvi vrsti sama kriva.

Njena krivda pa je še na drugem polju. Trboveljska premogokopna družba je aktivno posegla v slovensko strankarsko življenje in z njenim kapitalom se je vodila v Sloveniji politika, ki je bila slovenski industriji v največjo škodo. Če je pri tem zalezel zavod, ki je v rokah Trboveljske premogokopne družbe v desetmilijske deficite, je to samo stvar Trboveljske premogokopne družbe same.

Protestiramo, pa da bi morala sedaj ta deficit plačevati slovenski rudar in slovenska javnost.

Pa tudi za slučaj, da se je v resnici zmanjšal konsum premoga, odrekamo Trboveljski premogokopni družbi pravico, da takoj reducira število delavcev. T. P. D. je izkazala lani okoli 50 milijonov čistega dobička, plačala preko 20 milijonov starih dolgov in izvedla obširne investicije, da raznih dotacij upravnim svetnikom, posrednikom in upravnim osebam sploh ne omenjamo. Sigurno ne pretiravamo, če rečemo, da je znašal čist dobiček Trboveljske preko 100 milijonov dinarjev in družba, ki ima tak dobiček, ima dolžnost, da v času gospodarske krize tudi nekaj stori za javnost.

Zlasti pa je dolžna to storiti Trboveljska. Po neoprostljivi krivdi ljudi, ki se še vedno upajo nastopati v javnosti, je bil slovenski narod osleparjen pri nacionalizaciji Trboveljske premogokopne družbe. Ker so nekateri gospodje morali zaslužiti pri vsaki delnici T. P. D. par dinarjev, so prišle vse delnice T. P. D. zopet v tuje roke in danes je T. P. D. čisto tuje podjetje, čegar čisti dobiček gre v žep ljudi, ki sploh nikdar Trbovelj še videli niso.

In da bodo ti ljudje še naprej bogati živi, zato morajo slovenski rudarji na ulice. To je pravi vzrok redukcije, vse drugo je lažnarija in prazna fraza, pa naj bo še tako garnirana s številkami.

Ce pa je že nedopustna redukcija rudarjev, tembolj nezaslišano je, da si upa T. P. D. govoriti o znižanju rudarskih plač, ki so že sedaj nesramno nizke.

Ce se govori o kakem znižanju pri T. P. D. potem se sme govoriti samo o znižanju cene trboveljskega premoga. In o tem znižanju je treba pričeti takoj in temeljito govoriti!

Prva dolžnost je, da vlada takoj ustavi delovanje družbe Uglje v Beogradu in da uvede strogo in brezkompromisno preiskavo o cenah, po katerih je prodajala ta družba državnim železnicam premog. Zakon o poblijanju draginje ne sme veljati samo za uboge obrtnike, temveč tudi za taka velepodjetja, kakor je Trboveljska premogokopna družba!

V zvezi s tem mora vlada poskrbeti, da se odpravi vsaka nepotrebna vmesna trgovina s Trboveljskim premogom.

Nadalje je treba, da vlada takoj ukine vse olajšave za prevoz trboveljskega premoga na železnicah in da pripusti konkurenco tujeja premoga. Tega pritiska na T. P. D. se vlada mora poslužiti in prepričati smo, da bodo gospodje pri Trboveljski takoj bolj mehki.

Predvsem pa je glavno, da vlada temeljito preišče, kako se je izvršila nacionalizacija Trboveljske. Zlasti pa, da pojasni, kako je mogoče to, da je lastnik Slovenske banke Trboveljska premogokopna družba, ko je vendar Slovenska banka izvedla nacionalizacijo Trboveljske!

In treba je tudi poiskati zapisnik o delu komisije, ki je pred leti določevala cene trboveljskega premoga. In preiskati je treba, kako je ta komisija kar čez noč prišla do mnenja, o katerem preje ni hotela ničesar slišati.

Vse take in še mnoge druge reči, ki jih bo preiskava itak sama dala, je treba temeljito preiskati in potem šele se sme pričeti s Trboveljsko razgovor o redukciji dela.

Pri tem pa opozarjamo že sedaj, da vlada ne sme zaslišati samo visokih gospodov, temveč mora zaslišati tudi rudarje in ne na zadnje one, ki morajo metati trboveljski premog v Savo.

Naglašamo z vsem poudarkom: Nameravana redukcija s strani Trboveljske ni samo stvar rudarjev, temveč vse javnosti in vsega slovenskega naroda. S svojo namero je izžvala Trboveljska ves slovenski narod v boj in sramota za ves narod, če ta boj ne sprejme in ga ne dobojuje do konca.

Se večja sramota pa za slovenske stranke, če bi imela Trboveljska na nje večji vpliv, ko pa vitalni interesi slovenskega naroda.

Tu ne more biti nobenega kompromisa in poštenost ter socialnost strank se mora meriti po njih odločitvi proti Trboveljski. Upamo pa, da bodo tudi slovenski rudarji umeli položaj in da ne bodo dopustili, da bi gotovi kričarji izrabljali boj v strankarske namene.

Ne samo proti davkom, temveč tudi proti Trboveljski je treba vpeljati slovensko fronto in sicer čim prej!

Iz „Delavsko kmetskega lista“.

V zadnjem »Delavsko kmetskem listu«, ki je glasilo socialističnih levčarjev in ki ima svoj sedež v Delavskem domu na Marxovem trgu v Ljubljani, čitamo mnogo zanimivih misli tudi o volitvah v Delavsko zbornico, o »Delavski politiki«, o Kristanovi politiki in sličnem.

Mislimo, da ustrezemo javnosti, ki hoče biti pravilno informirana o delavskem gibanju, če poročamo tudi o mnenju »Delavsko-kmetskega lista«. Z ozirom na bahavo pisavo »Delavske politike« pa je to celo nujno potrebno.

Volitve v Delavsko zbornico

označuje »Delavsko-kmetski list« kot pasivno bilanco in pravi:

»Za zavedni del delavskega razreda, ki se ni iznevil revolucionarnemu marksizmu, nobene volitve ne bi smele biti samo lovljenje glasov in mandatov, temveč akcija za razširjenje marksističnih načel med najširše plasti delavstva. Glavni volilni odbor ZDSZJ (Svetek, Stukelj) pa je to programatično stran volilnega boja popolnoma zanemaril.

Brez programa, kakor klerikalci in demokratje, so se vodile volitve tudi s strani vodilnega odbora ZDSZJ. To je velik minus, to je velika škoda in greh, ker ravno v tej volilni kampanji, ko so se indifferenčne množice delavstva malo razgibale, bi se moralo proti klerikalcem in demokratom nastopati pred delavstvom s socialističnim programom in neopredeljene in zapeljane delavce pridobiti za

Prešernovega življenja. V prvem delu razprave podaja Zigon genezo Čopove akademije ter takratne literarne publikacije: Prve Krajske čebelice.

V drugem delu svoje razprave nam opiše osebnost Čopa — Lejla, obširnost njegove naobrazbe, njegovo usmerjenost predvsem v antiko ter obenem s takratno moderno-nemško romantiko. Takoj na to pa preide v posebnost postulatov literarne romantike in postavlja prvi temeljni steber vsega njenega udejstvovanja s tezo: da izhaja pesem — umetnina — organizem — iz kaosa. Kaj je kaos? Pustimo govoriti avtorja samega:

»Ni prišla romantika, ali recimo rajši: ni ustvaritelj njenih teoremov, radikalni mislec Friedrich Schlegel, dospel kar sam iz sebe, ampak šele po dolgi poti preko takratne sodobne filozofije in njene smeri do te malsime, ki znači kal in temelj, pričetek vse »moderne«. Filozofija je dala in ustvarila smer, obrnila pogled — in misel naznotraj v lastno, subjektivno notranjost človeštva, ter tako romantiki ustvarila tla za njeno estetiko, za teorijo literarne »moderne«.

»Za vesoljstvom, za stvarstvom živi in deluje nekta organska Prasila — kot »središče« organa. Odkod in kak njen izvor, — nedostopna skrivnost.

»Ta Velešila, sama na sebi netelesna, abstraktna, — teži in hrepeni z dosledno voljo po izoblikovanju same sebe v konkretni stvarni, po vtelesbi svoje abstraktnosti v vidljivi obliki«. To hrepenenje, ta vedna nemirna težnja breztelesne Prasile po konkretni manifestaciji, težnja, ki poraja organ-

marksizem. Glavni volilni odbor pa je vso svojo delavnost posvetil samo pridobivanju glasov po receptu lovljenja glasov meščanskih strank.

Glavni volilni odbor pa sploh ni imel nobenih načel. Če bi jih imel, ne bi mogel pogajati se za kompromis s klerikalci in demokratji. In ko se je kompromis razbil, je glavni volilni odbor v »Delavcu« objavil, da do sporazuma ni moglo priti, ker so klerikalci in demokratji zahtevali zase preveč mandatov. Kompromis se je razbil na število mandatov in ne na principiellni nasprotstvih! Kompromis pa je bil dosežen pri uradni skupini in sicer tak kompromis, da so socialisti dobili 2, meščanske stranke pa 8 mandatov. Taka breznačelnost je delavce samo demoralizirala. Vsled tega kompromisarstva so delavske množice dobile utis, da je vseeno ali glasujejo za socialiste ali pa za meščanske stranke, ker med obema ni nobenih načelnih razlik. To so posledice neenačelne volilne kampanje.

Ze med volitvami je opozicija združenih delavskih strokovnih organizacij v svojem programu obsojala od komisarijev izdelani volilni red. Potek volitev nas je še bolj utrdil v zahtevi, da je sedanji volilni red treba spremeniti. Sedanji volilni red nima nobene socialistične lastnosti. Volitve niso niti tajne, niti direktne, za nameščence je ustanovljena posebna kurija (skupina), volilni red naravnost napeljuje in omogočuje sleparije. Volilni red omogoča vsak pritisk in teror delodajalcem, tako, da so pri teh volitvah v celih tovarnah glasovali delodajalci za delavce. Volilni red nadalje daje veliko moč v roke tistim, ki volitve vodijo. Ker so te volitve vodili sedaj kristanovci, so z volilnim redom nad vse zadovoljni. Zgodi se pa lahko, da vlada razpusti zbornico in postavi demokracijo ali klerikalca za komisarja in v takem slučaju se bo ost obrnila. Volilni red se mora takoj spremeniti tako, da bo odgovarjal socialističnim principom.

Ce bi glavni volilni odbor ne vodil pogajanj s klerikalci in demokratji za kompromis in če bi mesto breznačelne volilne kampanje lovljenja glasov vodil principiellno, razredno kampanjo, bi bili rezultati mnogo boljši in bi bilanca volitev ne bila tako pasivna. Dobili smo sicer v primeru z drugimi listami največ mandatov, a v glavnem v pridobivanju delavskih mas za socialistične ideje je bilanca volitev popolnoma pasivna.

Da ni to stališče »Delavsko-kmetskega lista brez podlage, se vidi iz tega, da se pričinja redukcija pri Trboveljski po »sijajni« zmagi pri volitvah v Delavsko zbornico. Tigrade »Delavske politike« so torej padle v vodo.

Zanimivo je tudi poročilo o shodu v Trbovljah.

»Med drugim piše »Kmetsko-delavski list«: »Ko je za Stukljem nastopil s. Gustinčič in poudaril, da nima proletariata nobenega vzroka, da bi bil poseben ponosen na te volitve v Delavsko zbornico, ker da je šlo tu samo za to, da se pokaže, kdo zna bolj slepariti, socialisti ali buržuazija, in da je treba najprej počakati, kaj bo ta zbornica delala.«

Upamo, da bo sedaj »Delavska politika« nehala pisariti, da so vesti o sleparijah pri volitvah v Delavsko zbornico izmišljene. Priporočamo samo, da so bili na zmagoviti listi izvoljeni tudi pristaši »Kmetsko-delavskega lista«, samo da ti niso imeli nobenega posla z volilnimi manipulacijami.

Pripomniti je tudi treba, da so bile na shodu odklonjene resolucije, ki so jih predlagali ljudje okoli »Delavske politike« in da so bile z ogromno večino sprejete resolucije iz. Gustinčiča.

Ni torej res, da bi »Delavska politika« imela za seboj večino socialističnega, oz. komunističnega delavstva.

O tem tudi priča sledeča notica:

»Kristanova koruza. Del Politika: »Zmernejši elementi so dali skupnemu pokretu organizacijsko izkušnost, leto opredeljene mese pa borbenost in odločnost. Obe ti dve sestavni sili pa sta skupno delali, ker sta idejno soglašali. To so samo pobožne želje, banikir Kristan! Levo opredeljen proletarijat z vami ne bo nikoli idejno soglašal, ker vaš reformizem in oportunitizem je za revolucionarne marksiste nesprejemljiv. Idejno z vami lahko soglaša Stukelj, nikoli pa ne zavedno delavstvo.«

sko iz sebe v vedno novih in novih porodih vedno nove in nove stvarbe in tvorbe, nove in nove organske vtelesbe, na vse le mogoče načine v vseh kakorkoliže danih tvarinah, to je njeno bistvo, njen posebni znak.

In dala so romantiki tej breztelesnosti, tej abstraktnosti, ki se še ni ustvarila v konkretni tvorbi svoje ime: iz antike prevzelo ime »kaos«, abstraktna neizoblikovanost.

To je tedaj Zigonova razlaga pojma: kaos. Ne moremo se ubraniti utisa, da je to besedilo težko in mukotrpno izraženo. Dojmi se nam tako nekako, kakor bi videli kovača, vsega v znoju, oblikujočega kos železne rude. Vendar se moramo zavedati, da je predmet, o katerem govori tu Zigon, po svojem bistvu neizrazljiv. Človeštvo se od pamtičkov trudi, da bi ta pojem izrazilo v besedi, toda zaman. Eno je gotovo: ta sila, ker je živa, resnična, pričujoča v vsakem trenutku in pronicujoča ves svet in vso njegovo materijo — je mogla najti svoj izraz le v religiji in v pristani poeziji. Ker pa nikdar ne moremo ne z besedami, ne z glasbo in ne s kakršnimkoli materialom izraziti nje bistva, je jasno, da se tu Zigon zaman trudi, da bi ta pojem opredelil in ga zajel bodisi z analitično, bodisi s sintetično besedo.

Toda preidimo k naslednjemu glavnemu pojmu Zigonovega dela, ki označbi: »kosmos«.

Zigon pravi:

»In rekli so: Vesoljstvo (»univerzum«), — to je največja Oblika, največja vtelesba »kaosa«.

»Vesoljstvo, to je največji organizem, eno samo organsko telo — iz kaosa, organsko

Vse to navajamo, da malo reduciramo bahavost »Delavske politike in da vidijo čitatelji, kako sodijo o tem listu delavci, ki so vsaj tako razredno zavedni, ko pristaši »Delavske politike«.

Politične vesti.

= Infamnost! Današnje »Jutro« piše, da so sedaj intrige proti češko-jugoslovenski vzajemnosti na dnevnem redu. Sirijo, da jih ljudje, ki hočejo zrahljati zvezo med obema narodoma. Lani da so bili taki napadi italijansko maslo, letos pa da pripravljajo dunajska gospoda nekaj sličnega. »To opozorilo,« pravi današnje »Jutro«, »smo napisali, ker se v zadnjem času pojavljajo tudi v nekem ljubljanskem listu ogorčeni članki proti Čehom, o katerih vemo, da so pisani na Dunaju.« — Gospodom pri »Jutru« bodi povedano, da mi take infamnosti ne bomo vtaknili mirno v žep. Če je gospodje ne bodo takoj sami preklehali in obžalovali, si bomo pa drugje poiskali zadoščenje. In to prav gotovo!

= »Times« o Radiću. Sinočni Slov. Narod« poroča, da je objavil veliki londonski list »Times« kar tri člinke o Radiću, kateremu očita avtor zmedenost in neresnost. »Narod« je to notico spustil v svet z očitivnim namenom, da okrepi svojo lastno tezo o Radićevi zmedenosti pred slovensko javnostjo še z angleškim spricevalom, ker je prepričan, da slovenska javnost jako malo ve o tem, kako se spravljajo vesti o zmedenosti kakke osebe v tuje liste. Navadno se namreč zgodi, da pride dopisnik tujega lista v to ali ono deželo z nalogom, da prouči trenutni politični ali gospodarski položaj dežele. Kot tuje, ki ne pozna razmer, se obrne dopisnik v prvi vrsti do uradnih oseb s prošnjo za informacije, ki jih navadno tudi dobi. Merodajni vladni krogi seveda ne dajejo tujim dopisnikom informacij v smislu opozicije, ampak v vladnem smislu, in zato je z ozirom na prikrivanje, pa vendar vsi naši javnosti očito naspotstvo med radikali in radićevci popolnoma razumljivo, da so radikali v vnanjem ministrstvu in v vladnem predsedništvu opisali Radića kot zmedenca in neresnega človeka. Če je temu tako, so radikali dali i sebi jako slabo izpričevalo, ker kljub zmedenosti Radića še vedno trpe kot ministra. Mogoče je iskal dopisnik »Times« svoje informacije tudi pri radićevcih in od njih samih doznal, kaj nameravajo s svojo »seljaško demokracijo«. Radićeva koncepcija »seljaške demokracije«, ki se že jako nevarno dotika velikega ruskega morja, pa konservativnemu angleškemu organu gotovo ne more biti všeč, ker je dandanes glavna briga in skrb angleške diplomacije ta, da vsako možnost ožjih stikov med evropskimi državami in Rusijo prepreči. Kdor pa angleškim političnim ciljem nasprotuje, tega zna angleško časopisje z vso svojo rafiniranostjo in pretkanostjo posušeno obrniti pred svetom. O tretji možnosti, da so napadi v »Times« naravnost naročeni in plačani z ozirom na dostojnost lista, kakor je »Times« niti ne govorimo. Na vsak način pa je jasno, da napadi v »Times« Radiću pri nas doma ne bodo prav nič škodovali, škodovali pa utegnejo ugledu države, kjer ministrujejo »zmedeni in neresni ministri«.

= Avstrijski socialni demokrati za povečanje vojske. Te dni je prišla k avstrijskemu zveznemu kancelarju dr. Rameku deputacija »Wehrbunda«, obstoječa iz oficirjev, podoficirjev in vojakov ter zahtevala, da se izpolni stavek zvezne vojske na v mirovni pogodbi predvideni maksimum. »Wehrbund« pripada socialno demokratični stranki. Avstrijski socialni demokrati so torej za povečanje vojske. Sicer so pa tudi za časa svetovne vojne glasovali za vse vojaške kredite. To ugotavljamo za slučaj, če se bodo vrgli ob priliki naši socialni demokrati v pretirano pacifično pozo.

= Tudi Teleki skriv. Doza za cigarete ga je izdala. — Na zahtevo francoskih uradnikov je izvedla policija preiskavo v stanovanju majorja Görö-ja, ki je bil tehnični vodja falzifikacije. V stanovanju so našli cigaretno dozo, v kateri je bilo vgrvirano: Neprekosljivemu umetniku Görö-ju — v odkritosrčnem prijateljstvu grof Paul Teleki. — O tem pa ni smel pisati noben list in budapeštanska javnost je izvedela za izdajalsko dozo šele iz dunajskih listov.

DR. AVGUST ZIGON: FRANCE PREŠEREN, poet in umetnik. — Kot komentar k izdaji iz leta 1847. — V Celovcu 1914. Tiskala in založila Tiskarna Družbe sv. Mohorja. (Na ovitku: Slovstvene knjižnice I. zvezek. — V Celovcu in v Prevaljah 1925.)

Vendar enkrat! Izšlo je delo, o katerem se je toliko govorilo in šepetalo, toliko prekaleno in oporekalo. Sedaj, ko leži to delo vsaj v glavnem in po svoji vodilni misli zaključeno pred nami, lahko brez oklevanja pribijemo, da je bila večina mnenj kot preljudič k tej knjigi, preuranjenih in zato zgrešenih.

Seveda je bilo izdanje tega dela izvršeno na povsem neobičajen način: najprej izide 1. 1922 II. zvezek pod naslovom »Komentar«, sedaj, v tretjem letu potem pa šele glavno delo, ki tvori ključ h komentarju. Naravno, da ni vedel s prvo izišlim zvezkom nikdo, ne kod, ne kam. Ker je ta komentar tako močno integriran in v organski zvezi stojič s prvim zvezkom tega dela; je v resnici prvi zvezek pravi komentar komentarja. To dejstvo je mnogo pripomoglo do nesporazumljenja. Zato bi bilo potrebno, da založništvo javnosti pojasni, zakaj tako in zakaj ni ravnalo ravno narobe. Toda k stvari.

Zigon deli svojo stvarino pod skupnim naslovom: »France Prešeren in Čopova akademija« — na tri oddelke: 1. Stiki z literarno davnino domačo tja do akademije; 2. Umetniško stališče akademije Čopove; 3. Prešernove poezije: spev o akademiji Čopovi. Pripombe k tej tvarini zavzemajo skoraj tretjino knjige. Kot dodatek k tretji razpravi dodaja še poglavje: Vnanji dogodki

iz njegove abstraktnosti izoblikovana vtelesba njegova: njegov »kosmos«.

»Vesoljstvo je »kaos« — njegov »kosmos«: abstraktna neizoblikovanost — »kaos«, »kosmos« pa organska, po ideji izoblikovana stvarinska Oblika njegova, ena sama enotna celota, organizem. In tej Obliki svoji je poslej »kaos« živo »središče«, organizem njegov organski »centrum«: »centralni kaos« vesoljstva. Njegovo »jedro«!

»Tako — človek. »Duh njegov pa, subjektivna abstraktnost njegova, je človeku — organizem njegov »kaos«. — In ta »kaos« v človeku je kakor zrela; kakor to ima dve strani: svojo jasno sprednjo, v globini za njo pa svojo obratno »slepco«, »nočno« stran. Prva proti vnanjemu, stvarinskemu stvarstvu, proti objektivnosti obrnjena pol, ki se v njej zreali vnanji stvarinski svet; druga — pa je tja navznoter, v »subjektivno« globo, tja k Viru, h »kaosu« — središču vesoljstva obrnjena pol, svet zase, svet »svet tenj in sanj«. Prva je »zavest«, druga »svet vsega zazavestnega dogajanja v človeški duši. Svoj svet: »Das Unbewusste«!

Po tej opredelbi pojma »kosmos« preide avtor k izoblikovanju vnanjega telesa v antiki, k njega idealiziranju, k pojmu lepote in umetnine. S tem si je postavil tretji steber zgradbe o umetniškem stvarjanju, o njeni zakonitosti, o »nomosu«.

Ideja grške umetniške lepote, umetniška ideja, ki so jej v antiki dali ime »Nomos«. Nič manj ko naravnost — »zakon! Zakon umetniške prakse grške: »Operis lese!«

Tu je Zigon v svojem elementu. Dočim imamo pri čitavi prvih dveh poglavij t. j. o kaos in kosmosu občutek, da hodimo po

V lastni zadevi.

Mi in jugoslovnsko-češkoslovaški odnošaji.

Ravnatelj denarnega zavoda, ki je bil v prvi vrsti vsled našega nastopa obvarovan pred katastrofalno fuzijo, nam je na odprti karti poslal sledeče obvestilo:

»Z ozirom na članek »Polemika o stikih med Čehi in Jugoslovani« v Vašem cenjenem listu z dne 17. t. m. preklicujem svojo naročnino ter Vam poročam, da na Vaš list ne reflektiram več.«

Sledi podpis.

Gospod ravnatelj ima na vsak način pravico, da si svobodno izbere list, na katerega se naroči. In zato tudi ne smatramo za potrebno, da povemo ime tega gospoda. Tudi ne bi tega ozkogrudnega protesta niti omenili, da nima vsa stvar malo globlje pomena.

V čem je torej stvar? Praški »Narodny Listy« so objavili uvodnik, v katerem odločno odobravajo da se vprašanje narodnih manjšin v Italiji ne sme obravnavati pred Zvezo narodov.

Hoteli bi poznati Čeha, ki živi med nami in ki ne bi vedel, da mora tako stališče za boleti vsakega Slovenca v dno srca.

Se danes se postavlja fašistovski poslonec Giunta, da je bil on tisti, ki je požgal Narodni dom v Trstu in ki je tudi zato svoje dejanje postal podpredsednik italijanskega parlamenta, »Narodni Listy« pa ploskajo Mussolinije in fašizma!

In »Narodni Listy« niso noben obkuren list, temveč glasilo one Kramave stranke, ki se najbolj glasno postavlja kot zaščitnica slovenske misli! In ta list gre z Mussolinijem proti nam!

Ce gre tak list, ki ima skoraj na vsaki strani besedo o slovanstvu, z Mussolinijem, ali se naj čudimo, če tudi drugi listi ne nastopajo v naš prilog.

In naj mi na to molčimo! Ali naj rečemo, da je stališče »Narodnih Listov« pravo?

Primorsko vprašanje ni za nas nobeno vopredno vprašanje, temveč je naše življensko vprašanje. Nikjer se nas ne more zadeti bolj hudo, ko v tem vprašanju! In ravno tu so nas zadeli »Narodni Listy«.

V takem trenutku pač ni čudno, če se vpraša naš narod, kaj koristi vsa slovenska vzajemnost, če pa v najvažnejšem vprašanju vidimo, kako slovenski listi gredo proti nam z našim največjim nasprotnikom.

Samo pošteno in v korist slovenske misli je, če v takem trenutku odkrito in pošteno povemo, da mora v takih okoliščinah slovenska misel med nami zamreti.

Kdor je pravi Slovan, mora to naše stališče tudi razumeti. In ne samo to! Njegova dolžnost je, da tudi s svoje strani stori vse, kar je v njegovi moči, da se tak greh proti slovanstvu, kakor so ga zagrešili »Narodni Listy«, ne ponovi več. Zato rečemo z vsem poudarkom:

Ni bil dober Čeh tisti, ki je bil vsled našega protesta ušel in nam vrnil list, temveč dober Čeh je bil tisti, ki je pisal redakciji »Narodnih Listov«, kak greh da so zagrešili.

Ce bi Čehi, ki med nami žive, vedno tako delali, bi tudi kmalu bilo konec tožb o ohlajenju bratskih stikov med Čehi in Jugoslovani.

Razdor v angleški liberalni stranki.

Pred vojno sta si stali v Angliji nasproti samo dve veliki stranki, konservativna in liberalna stranka. Obe stranki sta se ločili najbolj po svojih stališčih glede trgovine. Konservativci so zagovarjali politiko zaščitnih carin, liberalna stranka pa je zastopala svobodno trgovino.

Razlikovalo pa je obe stranki tudi njihovo stališče do modernih socialnih vprašanj. Konservativci so jako neradi gledali probujajoče se delavstvo in so še tako upravičene delavske zahteve trdovratno zanižali. Liberalna stranka je imela za delavske pritožbe mnogo več smisla in je zlasti pod vodstvom Lloyda Georgea uzakonila jako dalekosežne zakone v prid delavstvu.

Težke gospodarske posledice svetovne vojne

vani in naši stiki bi postali zopet tako iskreni ko nekdaj.

In Čehi, ki žive med nami, bi smeli to storiti z vso pravico, ker so se mogli prepričati, da slovenski narod ni nosil slovenske misli samo na jeziku, temveč globoko v srcu. Zlasti so se pa mogli prepričati o res slovenskem čustvovanju slovenskih časopisov. Koliko člankov, koliko notic je bilo objavljenih v slovenskih listih v korist češkoslovaškemu narodu. Vsako vprašanje, ki je zadevalo češkoslovaške interese, se je v slovenskih listih obravnavalo le s češkoslovaškimi stališči.

Kličemo za pričo vse Čeha, ki žive med nami, da povedo, kdaj je katerikoli slovenski list nastopil v spornem vprašanju med Čehi in Nemci — za Nemce! Takega slušaja ni bilo, članek »Narodnih Listov« pa spada v to poglavje.

Ponižali bi se, če bi posebej omenjali tudi delo »Narodnega dnevnika« v korist slovenske misli. In namenjeni smo ostati svojem slovenskemu stališču zvesti, pa čeprav moramo ravno sedaj konstatirati, da se naše dobre volje noče videti!

Zlasti pa moramo zavračati zakulisno govorjenje, pravilneje, klevetanje, ko da izvirna naš odgovor »Narodnim listom« iz kake animoznosti proti češkoslovaškemu narodu. Pisec naših člankov o češko-jugoslovenskih stikih je več ko enkrat dokazal, da zna za slovensko vzajemnost ne samo govoriti, temveč tudi delati in sicer mnogo delati. Zato smatramo tako govorjenje samo kot kleveto.

Bodi pripomnjeno še sledeče: Naši članki so bili odgovor »Narodnim listom«. Kdor kaj drugega konstatira, ta po našem pojasnili vedoma laže.

In naš odgovor je veljal samo »Narodnim listom« in češkimu tisku, ki pozablja, da se na dolžnosti slovenske vzajemnosti nikdar ne sme pozabiti. Tudi kadar gre za Mussolinija. Nikakor pa ne identificiramo češkega naroda z »Narodnimi Listy«, kakor tudi ne pozabljam, da so živel med nami Čehi, katerim moramo biti visoko hvaležni za njih narodno delo, da pa so tudi med nami živeli Čehi, ki niso bili vedno na višku svoje slovenske dolžnosti. V katero skupino pa je treba uvrstiti posameznike, ni naša stvar, ker to je odvisno od njih samih in njihovega dela.

Nastopili smo, ker je to zahteval slovenski narodni interes. Če bo naš nastop našel odmev in preprečil slabe članke, kakor je bil članek »Narodnih listov«, potem bo s tem dokazano, da je bil naš nastop tudi v interesu slovenske misli.

Ce pa se bo nas nalašč hotelo napadeno razumeti ali če se bodo slabi članki ponovili, potem pa bomo boj nadaljevali, pa magari, da imamo dobiti še več enakih ljubiznivih obvestil, kakoršne je bilo uvodno.

In prepričani smo, da bo slovenski narod na naši strani, ker nastopamo le v njegovem interesu. Ne od nas, pač od bratov Čehov je odvisno, če se bodo češko-jugoslovenski stiki poglobili ali pa še naprej ohlajevali. Samo v tem znaku bi moral izvesti češki odgovor in potem bomo tudi mi rešeni neprijetne dolžnosti, da protestiramo proti pisavi češkega lista.

ne pa tudi na angleško delavstvo niso ostale brez vpliva. Angleški delavci, ki tvorijo večino angleškega prebivalstva, so zabredli po vojni zlasti vsled vedno rastoče brezposelnosti v občutno gospodarsko krizo, ki je ustvarila jako ugodna tla za širjenje raznih socialističnih strank, ki so se kasneje združile v znano Labour-party. Poostreno gospodarsko nasprotstvo med posedujočimi sloji in delavstvom je med obema nasprotnima omahujočo liberalno stranko vrglo na tla in vlado je prevzela za nekaj mesecev delavska stranka pod predstvom Macdonaldovim.

Kratkotrajni delavski vladi so sledile nove volitve, pri katerih je doživela premalo odločna liberalna stranka nov udarec z desne strani. Strah, ki ga je povzročilo ponare-

jeno »Zinovjevo pismo« med angleškim prebivalstvom, je prinesel konservativcem odločilno zmago.

Liberalni stranki ni preostalo drugega, kakor da se ozre za bodočnost po novih geslih ali pa da likvidira. Stranka, zlasti ono krilo, ki ga vodi Lloyd George, se je odločilo za energičen boj proti konservativcem pod geslom agrarne reforme.

Lloyd George je že pred vojno jako energično nastopal proti angleškemu veleposelniku, zlasti proti lastnikom obširnih zemljišč v angleških vlemestih, ki prejemale od lastnikov hiš, ki stoje na veleposestniški zemlji, milijonske dohodke. Boj za zemljo pa se je znatno poostiril po vojni, ki je dokazala, v kako veliki nevarnosti se nahaja angleško prebivalstvo, če se dovoz živeža iz kolonij v Anglijo zapre, kar dandanes kljub ogromni pomorski moči Anglije ni izključeno. Na to nevarnost je začel opozarjati Lloyd George in pričel znova energičen boj proti latifundistom, z zahtevu, da se veleposestniška zemlja razdeli in na njej naseli toliko malih kmetov, da bo vsa Anglija zadostno preskrbljena z živežem tudi za slučaj obleganja.

Sveta vojna v Turkestanu.

Iz Indije se poroča, da je v vsem Turkestanu izbruhnila sveta vojna proti sovjetom. Sudagar Kan, potomec stare kraljevske rodbine vodi obupno vojno proti sovjetom. Pod njegovim vodstvom se je vse protisovjetsko gibanje razširilo na ves Turkestan. Glavno ognjišče sedanje svete vojne proti sovjetom je gorata pokrajina od Sirdarja na afganski meji pa tja do kitajskega Turkestana.

Ozemlje ob Sirdarji je bilo zasedeno od boljševikov leta 1918 in ustanovljen tam sovjet. Sedagar, od vsega prebivalstva zelo ljubljen, je tedaj pobegnil v Turčijo, kjer mu je silno pomagal verski glavar Turkestana Mufti Šarif Hodža. Ta je bil od boljševikov obsojen na smrt, na splošno zahtevo prebivalstva pa pozneje pomiloščen in je užival nato še večji ugled pri vseh svojih rojakih.

Šarif je postal duševni oče vsega protisovjetskega gibanja, Sudagar Kan pa vojaški poveljnik upornih Turkestanecv. Sudagar Kan se je izkazal kot odlični vojaški organizator in leta 1924 je vdrl z nesevelno vojsko na sovjetsko ozemlje in postavil novo vlado s Šarifom na čelu. Sovjeti so nato poslali pod poveljstvom znanega generala Budenija sil-

ZADRUŽNISTVO.

Predavanje delavske akademije.

V četrtek 18. t. m. je predaval v Mestnem domu g. R. Golouh o združništvu. Prvi idejni utemeljitelj delavske združne misli so bili utopistični socialisti. Na Francoskem je utopist Fourier izdelal teorijo združništva, ki se v marsikaterem oziru ujema celo z modernimi združnišnimi načeli. On sam je pričeval le bogatega mecena, ki naj bi dal njegovi združni na razpolago potrebni kapital. No, tega ni bilo, pač pa so napravili Fourrierovi učenci nekaj eksperimentov z združništvom, ki se pa niso posrečili.

Rihard Owen je kot praktičen Anglež ustanovil združno, ne samo v teoriji, nego tudi v praksi. Sam dovolj bogat, je napravil iz lastne tovarne produkcijsko združno naselbino, ki so jo upravljali delavci sami. Ves dobiček so si tudi sami med seboj razdelili. Ta lepi poizkus se je za nekaj časa obnesel, pozneje pa je propadel radi ostre konkurence strogo kapitalističnih podjetij in radi nesoglasij med delavstvom samim. Kapitalistične tovarne so namreč takrat izkoriščale delavsko silo na nesramen način, česar Ovnova združna ni mogla in tudi ni hotela. Rezultat Ovnovih poizkusov pa je bilo spoznanje, da ne more socialistična družba živeti sredi kapitalistične. Tudi drugi utopisti so poizkušali uresničiti Ovnove ideje, na primer Italijan Rossi. Vsi ti poizkusi pa so ali propadli, ali pa se pretvorili v kapitalistična podjetja.

Na podlagi Ovnovih idej je pozneje nekaj angleških tkalcev spoznalo, da morejo združne eksistirati le, ako se sredi kapitalističnega sveta držijo tudi kapitalističnih gospodarskih principov, socializem bodi njih končni cilj. Ustanovili so prvi konzum in to je začetek

Veleposestniki v Angliji pa ne pripadajo vsi konservativni stranki, ampak tudi liberalna stranka jih ima lepo število in razumljivo je, da ti že iz egoističnih razlogov ne morejo odobravati najnovejših politik Lloyda Georgea, ker jim gre za njihov življenjski obstoj. Zato razni veljaki že izstopajo iz liberalne stranke, kakor znani finančni Mond in indijski podkralj lord Reading. Jako verjetno je, da se bo ta proces nadaljeval in da se bo veleposestniško krilo liberalne stranke združilo s konservativci, ostanek pa bo delavski stranki tako blizu, da bo spojitve ostankov liberalne stranke z delavsko stranko le še vprašanje časa.

Razkroj angleške liberalne stranke bo pa imel velik pomen za vso svetovno politiko. Če dobe pri prihodnjih volitvah v Angliji večino združeni liberalci in delavci, smemo z gotovostjo računati tudi na izpremembo današnje konservativne angleške politike napram Rusiji.

Taka izprememba pa ne more ostati brez posledice na celokupno politiko evropskih držav.

no vojsko proti Šudagarju in ga prisilili, da se je umaknil v Afganistan.

Tu je Sudagar znova organiziral svojo vojsko in posrečilo se mu je, da je poslal proti sovjetom štiri precej močne armade. Prva armada je prodrla do perzijske meje v bližino mesta Askarebada. Druga armada, sestavljena večinoma iz Sartov in Kirgizov, je zasedla železniško progo od Kohande v južnovzhodnem Turkestanu pa do Marmondana. Tretja armada, ki jo vodi sam Sudagar, prodira na samo Kohando. Četrta armada pa je rezerva.

Sovjeti so poslali sedaj proti Sudagaru zelo močne čete, ki pa le težko napredujejo, ker je vse prebivalstvo proti njim. Sudagar je proglasil sveto vojsko in pričakuje, da dobi pomoč tudi iz Afganistana in Indije ter od vsega mohamedanskega sveta. Vsi mohamedanski duhovniki tudi oznanjajo v njegovem imenu sveto vojno in zato se protisovjetsko gibanje še stalno širi.

Turkestanska vstaja je najmočnejša ovira boljševiškimu prodiranju proti Indiji, zato je verjetno, da bodo sovjeti napeli vse sile, da to gibanje zatro. Triumf Anglije bi bil drugače neizogiben.

poznejšega združnega gibanja, ki je objelo ves svet. Meščanske stranke so spoznale, da se morejo proti združnam boriti le z združgami. Klerikali so na primer pri nas ustvarili močno združno gibanje, ki tvori še danes temelj njihove politične moči.

Delavske združne predstavljajo danes v Angliji in v Rusiji najmočnejše gospodarske faktorje. Sovjeti so s pomočjo združ restavrirali gospodarstvo Rusije.

Na Angleškem pa se združne razvijajo vedno večjem obsegu. Tudi po drugih državah je delavstvo s pomočjo združ postal kolikor toliko gospodarsko samostojno. Ako ne morejo združne omejiti vpliva kapitalizma, na delavca kot producenta, pa vsaj zmanjšujejo njegov vpliv na delavski konzum, kar je enako važno.

Predavanje g. Golouha je bilo dobro utemeljeno in je delavsko občinstvo z interesom sledilo izvajanjem. Poset je bil sicer poveljen, vendar precej manjši kot običajno.

SKRIVNOST ANGLEŠKEGA IMPERIJA.

V dunajski »Neue Freie Presse« je objavil Sir Frederick Lugard, eden najvplivnejših angleških kolonialnih politikov, članek o »bistvu angleškega imperija«. On pravi, da družji vse številne narode britanskega imperija ljubezen vseh narodov do svobode in pa sposobnost Angležev, da se znajo hitro ujetvi v duh in mišljenje tujih narodov. Ta mentaliteta je dala kolonijam polagoma najširšo samoupravo, kolikor so jo zahtevali. Angleški sistem dovoljuje tudi kulturno zaostalim narodom, da jih vladajo njihovi poglavarji, in proti vsakomur, da se razvija po svoji volji, brez uniformiranja. Zato je velikobritanski imperij danes družba svobodnih narodov, ki so se združili, da ohranijo svojo svobodo. Velika Britanija uči svoje narode svobodo ljubiti in ponižnost in hlapčevstvo zaničevati.

Naša država še ni zveza svobodnih narodov. V Beogradu sicer radi govorijo o angleškem parlamentarizmu in o angleških ustanovah, uspeh pa je zelo skromen. Zakaj?

Ko je enkrat še pred vojno neki poslanec kazal na Anglijo kot na vzor svobode in zahteval, naj posnema tudi predsednik srbske vlade Gladstone, mu je gospod predsednik odgovoril: »Kakvi ste vi Angleži, takav sam ja Gladstone!«

CE BI POMISLILI...

»Kričava Politika« ima stalno rubriko »Pravijo«, v kateri s trudom dokazuje, kako ji manjka duhovitosti. Tako piše v zadnji številki, kako da se govori, da je Jugoslavija proti socialistom, če pa pride tuj socialist v Jugoslavijo, je sprejet z največjimi častmi. In enako se meščanski listi ne obotavljajo, da prinašajo v podlistku romane socialističnega pisatelja Jacka Londona.

Ce bi gospodje malo pomislili, bi morali iz tega konstatirati, da Jugoslavija vendar ni tako protisocialistična, kakor se govori. In konstatirati bi morali dalje, da tudi »meščanske« stranke Slovenije niso tako protisocialistične, kakor piše n. pr. »Delavska politika«, ker se nikakor ne boje seznanjati svojih bralcev s socialističnimi romani.

Ce bi gospodje malo pomislili, bi vse to konstatirali. Toda oni ne pomislijo in zato piše »Kričava Politika« o meščanskih vampirjih in sličnem, dočim je stvar čisto druga. Ampak, kako bi drugče hujskali?

temnih in zamotanih labirintih, katerim ni izhoda, nam pripoveduje v odstavku »nomos« marsikaj lepega. Ze radi tega dela se izplača čitati delo.

V svoji tretji razpravi objasnjuje in določuje Zigon točnejše vsebino teh treh temeljnih pojmov: kaos, kosmos, nomos, primerjaje vse Prešernovo delo s svojim sistemom romantike in klasike.

Te tri osnovne pojme: kaos, kosmos, nomos, je prevzela nemška romantika iz antike in brata Fr. in W. Schlegel sta zgradila na tej podlagi sistem, ki sta ga objavila v svojih publikacijah: Fr. Schlegel: »Gespräch über die Poesie«, W. Schlegel: »Dramatische Vorlesungen«, zlasti pa v reviji »Atheneum«.

Romantika, o kateri je pri nas skoro toliko pojmov, kolikor glav, ki se bavijo z literarnimi in umetniškimi problemi, se splošno in v glavnem smatra za antipoda antičnega poganstva, ki je stvorilo takozvano klasiko. Tu pridejo v poštev v prvi vrsti stari Heleni in njihovi dediči: stari Rimljani. V Nemcih pa so jo razni avtorji, zlasti Schiller, smatrali in označevali kot sentimentalnost, izražajočo le občutje. Sli so še dalje. Pod njen primat so postavili vse literarne proizvode, ki so bili ne le oblikovno, temveč tudi notranje, nepopolni, nedozoreli, fragmentaristični ali pa, ako so bili v svojih tendencah in zaključkih nejasni, simbolični ali mistični. Vsa ta razdrapanost, nezadovoljnost, vsa ta bolest in last notlost — vse iz teh bledeh ali krvavih obtožb proti vsakdanjemu življenju izhajajoče bogoiskanje — vse to spada po mnenju raz-

nih kritikov in literarnih ocenjevalcev — v kraljestvo romantike.

Ta trditve pa je resnična le deloma, ker ne obsega celotnega pojma romantike. Ta pojem je namreč tako obširen, da ga ni mogoče zaobseči le iz stališča splošnega pojmovanja umetnosti, temveč le skupno s filozofskim in religioznim kompleksom. Ker bistveni elementi romantike ni ne zunanja in ne notranja enotnost, temveč notranja in zunanja polarnost in iz te izvirajoča notranja rast, pristnost in neposrednost živega življenja, vznikačega neposredno iz nature — ne more biti romantika napram klasiki — nikdar dovršena in zaključena. Iz tega sledi, da bistvo romantike ni in ne more biti brezčasna prostornost, stoječa izven živnega življenja, temveč večna časovnost, ki nima ne začetka, ne konca. Kri romantike je večna ritmična razgibanost in nejasnost, z vertikalno smerjo, izviraajoča iz nepredor nih temin žive nature, dočim je klasika vedno ravno se raztezajoči in vse nivoeljujoči metrum kot dominantna, stoječa kot zakonitost nad eruptivno naturo. Njen dom je višnji nebesni svod jasnosti, zadovoljstva in miru. Posledica tega je, da zavzema romantika in izpolnjuje v našem življenju, v vseh njegovih panogah in odtenkih največje dimenzije, dočim je prava klasika v našem življenju in njegovih tvorbah — silno redka prikazen. To zato, ker ni pristne klasike brez predidtoče romantike in da klasika ni nikdar apriorni pojav, temveč vedno in vsikdar le posledica, rezultanta izbojevanega boja na polju romantike.

Zasluga Zigona je, da se je razen dr. Puntarja prvi med nami specijelno bavil s pro-

blemom romantike in ga nam tudi podal v tiskani besedi in sicer kljub temu, čeprav je njegovo delo pravzaprav le tolmačenje nemške romantike, zlasti sistema bratov Schleglov. Toda romantika je po svoji osnovi tako stara zadeva, da spada v davne čase, v katerih je človek pričel ogledovati samega sebe in premišljevati o življenju. Ta sila nastopa od pradavnin zdaj kot mistična zatoplenost, zdaj kot lirčna pesem, polna hrepenenja, zdaj v obliki močne in bojevitve geste, zdaj kot vojna. Stari Heleni so to silo negovali v Dijonizijem, posebno v Cagrejevem kultu in v elevzijskih misterijih. Nasprotno pa je polarnost: nomos — Apoloničnega izvora.

Kljub temu, da Zigon tako vestno komentira antiko in nemško romantiko, preveva vse njegovo delo vendarle neka samoniklost in samorastlost. Od prve do zadnje črke razodeva ta knjiga njegovo neobčičano vdanost do našega velikega pesnika, široko znanje in pa vroča ljubav do rodne zemlje slovenske. Današnji čas navidezno pač ni njiva, v kateri bi uspevalo Zigonovo idejno seme, vendar pravim ljudem bo ravno dandanes ta knjiga brevir, dijetika duše. Glavna sila tega močnega dela, je, da jasno loči idealizem od materializma, da nam kaže pot navznoter in po tej notranjosti do lastnega materinskega jezika, do rodne grude, do lastnega rodu in od tega v univerzalnost. Vse te stvari pa so nam v današnjih nevarnih časih, v katerih nam preti od vseh strani infekcija naše krvi in duha, edina zdrava profleksa.

Dnevne vesti.

IZ SKUPŠČINE.

Ko je odgovarjal Radić dr. Trumbiću, je prišlo opetovano do velikanskih kravalov. Predsednik je v tretje kaznoval dr. Trumbića s pismenim ukorom, nato pa so zabeležili stenografi:

»V skrajni besnosti kriči dr. Zanić Radiću:

Spekulant!
Tepec!
Lažnivec!
Hulja!
Švinder!
Šarlatan!
Lopov!
In razburjali so se celo mirni davidovičevci...

In v tem duhu se je nadaljevala seja tako dolgo, da jo je moral predsednik prekiniti. Komentar naj si naredite volile!

— **Zakon o univerzah.** Načrt zakona o univerzah je izdelan ter se predloži te dni ministrskemu svetu.

— **V finančnem ministru** se pripravlja večji ukaz o napredovanju in premeščenjih uradnikov resora.

— **Ministrstvo socialne politike** vzame te dni v pretes vse vloge poedinih gospodarskih organizacij, nanašajoče se na novi zakonski načrt o pobijanju draginje.

— **Državne skušnje za gozdno varstvo** itd. Velika župana ljubljanske in mariborske oblasti razglašata, da se vrše državne skušnje za gozdno varstvo in tehnično pomožno službovanje kakor tudi državni izkušnji za lov in lovsko varstveno službovanje meseca septembra t. l. Prošnje je vlagati do dne 31. marca t. l. Podrobnosti glej v »Uradnem listu« št. 14 od 15. februarja 1926.

— **Komisija za izpite hidrotehnikov.** V ministrstvu poljeprivede in voda je vzpostavljena posebna komisija za izpite hidrotehnikov II. kategorije in uradnikov III. kategorije.

— **Zakon o vodnih zadrugah.** V generalni direkciji za vode je bil izdelan že pred daljšim časom, kot smo poročali, nov načrt zakona o vodnih zadrugah. Sedaj se proučuje v drugi ter pride v kratkem pred skupščino.

— **Starokatoliška cerkvena občina** je bila ustanovljena v Beogradu. Ustanovil jo je škof Kalogjera.

— **Svetovni kongres tiska.** Meseca septembra se otvori v Zenevi svetovni kongres tiska. Kongresu bo predsedoval dekan novinarske fakultete v Missonri-ju, Walter Williams. Podobni kongresi so se vršili že leta 1915 v San Franciscu, leta 1921 pa v Honolulu-ju. Letošnjega kongresa se udeležijo nad 400 ameriških novinarjev. Kot termin je določen mesec september zato, da se omogoči udeležencem obisk sez Zveze narodov.

— **Gostovanje zagrebške opere** na Sušaku. Zagrebško gledališče vodi pregovore glede gostovanja zagrebške opere na Sušaku. V prvi polovici marca naj bi prišel na Sušak cel ansambl opere ter priredil 20 predstav. Pogajanja še niso končana.

— **Elektrifikacija Crikvenice.** Crikveniški mestni zastop se pogaja z Jadranskim hotelskim d. d. glede ustanovitve delniške družbe v svrhu elektrifikacije mesta. Izgleda, da bodo pregovori v najkrajšem času zaključeni, nakar se dela takoj prične.

— **Razpis služb.** V ljubljanski mestni tehnični službi se oddaja dve mesti gradbenih inženjerjev v X. činovnem razredu mestnih uradnikov ljubljanskih. Prošnje je vložiti do 28. februarja 1926 pri predsedništvu mestnega magistrata. Podrobnosti glej v »Uradnem listu« št. 14. od 15. januarja 1926.

— **Imenovanje.** Z zakonom ministrstva prosvete je imenovan za ravnatelja gimnazije v Šibeniku profesor prve drž. gimnazije v Ljubljani, Kuno Hočevar.

— **Ostavo na državno službo** je podal zdravnik pripravnik dr. Josip Benčan.

— **Kurs iz alkoholnega vprašanja** ima danes, v soboto 20. t. m. ljubljanska abstinentna mladina ob 17. uri v akademskem kolegiju. — Mestno središče.

— **Od boljševikov na smrt obsojen škof umrl.** Brzjavka iz Moskve poroča, da je umrl nadškof Cieplak. Prelat je bil dolgo poglavar rimskokatoliške cerkve v Rusiji. Leta 1923 ga je obsodilo sovjetsko sodišče na smrt. Sprito splošno obsodbe ki jo je izval na akt sovjetske justice po vsem kulturnem svetu pa sodba ni bila izvršena. Cieplak je sedel 16 mesecev v boljševiških ječah. Meseca aprila lanskega leta je bil končno izpuščen.

— **Mnogoženstvo v Turčiji odpravljeno.** Turški parlament je odobril te dni soglasno uvedbo švicarskega civilnega zakonika. S tem sklepom je uzakonjena ločitev oblasti od verskih tradicij v javnem in privatnem življenju turškega naroda. Mnogoženstvo je prepovedano in uvedena je za polnoletne popolna verska svoboda.

— **Nazadovanje porodov v Franciji.** V francoski zbornici je govoril te dni slavni ženski zdravnik, prof. Pinard o nazadovanju porodov v Franciji ter o potrebi, da vzgajajo otroke matere same. Pri tej priliki je omenil, da je bilo oddanih leta 1925 v Parizu 9349 novorojenčkov že par dni po rojstvu v oskrbo na deželo. Povedal je razen tega, da se čudi nazadovanje porodov v šolah tako intenzivno, da je bilo treba reducirati lansko leto 700 učiteljev.

— **Za odpravo smrtnih kazni.** Nemški socialni demokrati so vložili v parlamentu predlog na odpravo smrtnih kazni v Nemčiji. Na mesto smrtnih kazni naj stopi maksimalno dovoljena ječa. Predlog se utemeljuje s tem, da smrtna kazen ne odgovarja več modernemu pravnemu čutu. Na drugi strani pa je dokazala izkušnja, da ostrašilni učinek smrtnih kazni številna zločinov nikakor ne zniža. Dokaz za njeno nepotrebnost je tudi dejstvo, da se redko izvrši.

— **15 smrtnih obsodb v Leningradu.** V Leningradu se je končal te dni monstre proces radi špionaže. Na zatožni klopi je sedelo 48

Estoncev. 15 jih je bilo obsojenih na smrt, ostali na daljšo ječo.

— **Samomori v češkoslovaški armadi.** V praški garniziji se je pripetilo od novega leta sedem samomorov. Pri tem pa niso všteti ponesrečeni poizkusi samomora vojakov.

— **Podaljšanje uradnih ur na Angleškem.** Angleški zakon o štedenju, ki bo predložen prihodnji mesec angleškemu parlamentu predvideva reformo delavnega časa vseh državnih uradnikov. Reforma se izvede postopoma. Uradne ure se podaljšajo v začetku samo za novonastavljence. Predsedstvo zveze državnih uradnikov izjavlja, da se bo zoper nezakonjenje načrta energično borilo, ker ne gre, da bi imela dva uradnika pri isti plači različne uradne ure. Doslej je znašal delavnik državnih uradnikov v Angliji 6 do 7 in pol ur, po načrtu naj bi se podaljšal na 8 ur.

— **Manifestacijsko zborovanje zoper nadlogo dima.** Poljedelska akademija v Pragi skliče meseca aprila velik shod, ki se bo pečal z nadlogo dima in razmotrival o možnosti pobijanja te nadloge. Zborovanja se udeležijo med drugimi zastopniki mestne občine, ministrstva javnih del in ministrstva narodnega zdravja.

— **Samomor privatnega tajnika Zinovjeva.** Moskovski listi poročajo, da je izvršil Zinovjev privatni tajnik Brečnikov, samomor.

— **Bančni ravatelj Carić aretiran.** Ravatelj karlovaške mestne hranilnice, o čigar goljuficah manipulacijah in begu smo poročali je bil predvčerajšnjim zjutraj v Zagrebu aretiran. Nameraval jo je popihati v Ameriko.

— **Velikanski požar v Angliji.** Iz Londona poročajo: Historični grad Devaere Hall, rezidenca sir Thomas Gooch-a je v plamenih. Grad ima nad 100 sob. To je v kratkem času sedmi zgodovinski grad na Angleškem, ki je postal žrtev požara.

— **Zopet zamrzli nemški parniki.** — Iz Danziga poročajo: Dva nemška parnika »Ruse« in »Martha«, ki sta odplula na Finsko, sta obšla najbrže v ledu. O njihovi usodi ni še ničesar znanega.

— **Snežni zameti v Rusiji.** Iz Moskve poročajo: V sled dogotrajnih snežnih zametov zastaja promet na ruskih železnih. Samo v bližini Moskve je obšlo 14 vlakov. Podobne vesti prihajajo iz province.

— **Potop parnika.** Iz Pariza poročajo: Parnik Roz Marec se je nedaleč od Rangona potopil. Od 80 potnikov jih je bilo rešenih 50. — **Mestece pod lavino.** Kot poročajo iz Newyorka, je postalo mestoce Bingham žrtev strašne katastrofe. Del ob vznožju gora ležečega mesta je zasula velikanska lavina. Porušeni je veliko število hiš s cerkvico vred. Pod ruševinami se nahaja okrog 100 oseb. Doslej so izkopal okrog 38 mrtveev.

— **Požar na parniku.** Iz Plymoutha poročajo, da je izbruhnil na našem parniku »Izvoz« v kanalu La Manche požar. Na povelje admirala sta prihitela »Izvoz« na pomoč dva angleška parnika. Kapitan ponesrečenega parnika je izvršil samomor.

— **Atentat s smrdljivo bombom v gledališču.** V gledališču v Frankfurtu a-M. je vrgel te dni pri predstavi igre »Der fröhliche Weinberg« neznan gospod iz neke lože med občinstvo smrdljivo bombom. Drobec stekla so neko goso precej težko poškodovali. Med občinstvom je nastala panika. Vse je bežalo proti izhodom. Ko pa so se ljudje prepričali, da je šlo samo za nenevarno smrdljivo bombom, so se vrnili in predstava se je igrala do konca. Gospod, ki je vrgel bombom, je izkoristil nastalo zmešnjavo, ter jo je neopažen odkuril. Domneva se, da je bila vržena bombom v znak protesta zoper igro, ki karakterizira rensko kmetstvo prebivalstvo na robat način.

— **Zeno vrgel v vodo.** V nekem kraju blizu Nizze se je skregal Alessandro Biggi s svojo ženo ravno, ko sta šla čez visok most. Vročekrvnega Italijana je popadla taka jeza, da je pograbil svojo ženo ter jo vrgel z mostu, v globoko reko, nato pa skočil v samomorilnem namenu še sam za njo. Zeno so izrekli iz vode mrtvo, Alessandro Biggi pa je odnesel samo neznatne poškodbe.

— **Radi štirih koleev ubit.** Peja Čurić v Novoselcih (Bosna) je izruval Gorgiju Čuriću iz ograje tri kolce, enega pa obsekal. Radi tega ga je staval Gorgije na odgovor ter ga končno pozval, naj pride bližje, češ, da bo z njim dejansko obračunal. Pejo, neobdilen, je pograbil sekuro ter šel proti Gorgiju. Gorgije, ki ni računal s tem, da se bo Pejo oboje, je zaklical: »Udri me brate Pejo kud hočeš, samo nemoj po glavi!« Pejo mu je ustregel ter ga udaril po trebuhu tako, da se je zgrudil Gorgije nezavesten na tla ter pet minut nato izdihnil.

— **Neverjetno surovost in pokvarjenost današnje mladine** ilustrira slučaj, ki se bo obravnaval te dni pred dunajskim mladinskim sodiščem. 14-leten vajenec je obtožen nevarne grožnje. Frkovec je grozil v kinu 13 letni deklici z nožem, ker je odklonila njegove ljubezenske ponudbe.

— **53-kratni morilec.** V Novem Saczu v Galiciji so izsledili lopova Ruczuka, ki ima na vesti 53 bestialnih umorov. Gre večinoma za umore iz pohote. Številne ženske, ki jih je napadel, je umoril prav počasi. Po umoru jih je secciral. Umoril je tudi več otrok. Med njegovimi žrtvami se nahaja tudi neki duhovnik, Majevski po imenu. Ruczuk je skoraj vse umore priznal.

— **Velika goljufija.** V Varaždinu sta ogojčala dva doslej še neznana lopova posestnika mlina v Nedelišču, Stepana Mužeka, na prefrigan način za 200.000 Din. Eden od neznanecv je prišel k mlinarju, izjavil, da bi eventuelno kupil hišo v Varaždinu, ki jo hoče Mužek prodati, ter ga povabil, da mu jo razkaže. Mužek se je povabilu takoj odzval in šla sta peš v Varaždin. Med potjo se jima je pridružil drugi neznanec, ki ju je vprašal po nekem advokatu v Varaždinu. Ko mu je Mužek odgovoril, da je ta advokat umrl, je izjavil, da bi mu imel izročiti neki legat v dobrotvorno nameno, v znesku 30.000 dolar-

jev in 5000 dolarjev nagrade za to, da bi denar razdelil. Ker pa je advokat umrl, mora najti dva poštna človeka, ki bi prevzela to nalogo. Prvi neznanec je zaklical, da bolj poštenih ljudi, kot sta on in Mužek sploh ne najde. Pogodili so se, da prevzame nalogo Mužek, vendar pa je zahteval neznanec, da položi 200.000 Din kavicje. Denar so spravili v kaseto, ki jo je preskrbel drugi neznanec. Kaseto je nosil Mužek, eden od neznanecv pa ključ. Nenadoma sta jo neznanca odkurila. Ko je odprl Mužek kaseto doma s silo, je opazil na svoje neprijetno presenečenje, da ni bilo v kaseti nič drugega kot v robec zavita knjiga in 30 dolarjev. Premetena in spretna neznanca sta vzela denar iz kasete neopaženo pred Mužekovimi očmi, predno sta jo zaklenila.

— **110 letni starec, ki ima 100 potomcev.** V Arzili (Maroku) je umrl neki mož, ki je dosegel starost 110 let in je zapustil 100 potomcev. Bil je do zadnjega dne duševno popolnoma normalen.

— **Rodbinska tragedija v Zemunu.** Kruho Ilašević v Zemunu je bil preje dostojen človek. Odkar pa je padel vsled brezposelnosti v bedo, se je udal pijanosti in postal silen žganjar in velika surovina. Ker je v pijanosti pretepal svojo ženo ter ji grozil, da jo ubije ga je žena zapustila ter se naselila pri svojem bratu. Kruho pa je ni mogel pozabiti, zato je šel te dni k njej, ter jo skušal pregovoriti, da bi se vrnila k njemu. Žena je vstrajala pri svojem sklepu ter je odgovarjala na vse njegovo prigovarjanje s kategoričnim »ne«. To je Ilaševića tako razjezilo, da je potegnil žepni nož ter ga potisnil ženi v prsa. Žena se je zgrudila na tla. Na pomoč ji je prihitel njen brat. Ker pa je bil pijani Ilašević močnejši, ga je obvladal in zabodel tudi njega v prsa. Mislil, da sta oba mrtva je potisnil naposled Ilašević samemu sebi nož v prsi. Predri si je srce ter obležal na mestu mrtve. Njegova žena in njen brat sta pa samo težko poškodovana in ostaneta najbrže pri življenju.

Reklame ne potrebuje O. BERNATOVIČ

ker se blago radi svoje kvalitete in cene samo priporoča!

— **Po 12 letih iz ruskega ujetništva.** Te dni se je vrnil domov v Varaždin po 12 letih iz ruskega ujetništva tesar Milan Rogina. Ves čas ni dal nobenega glasu od sebe. Vsi so mislili, da je že davno mrtve. Njegova žena je dobivala za njim pokojnino. Te dni pa se je nenadoma vrnil čil, vrst in zdrav naravnost iz Sibirije. Povedal je, da živi v Sibiriji še okrog 10.000 Hrvatov. Večina so se poženili in se sploh ne mislijo več vrniti v domovino.

— **Izšla je 2.—3. številka »Mladine«** z bogato in zanimivo vsebino. Obširneje o tej izvrstno urejeni reviji priobčimo prihodnje.

— **Klub ljubiteljev brakov** priredi v zvezi z ostalimi kinološkimi klubi dne 7. marca t. l. v Cerknici na vrtu gostilne »Javornik« smotro vseh vrst psov, ki se začne ob 10. uri dopoldne in bo trajala, dokler se vseh predjavljenih psov ne oceni. Kdor ima v tamošnjih krajih psa, ki ga smatra vrednim, pokazati ga javnosti, naj ga pripelje ta dan na smotro; psi s primerno oceno plemenske vrednosti, dobe pravico biti vpisani v jugoslovansko rodovno knjigo za pasmo, v katero spadajo. Posebno bi bilo želeli, ako ima kdo pristnega kraškega ovčarja, da ga pripelje na smotro ker se jih smatra že za posebno redkost v kinološkem tembolju pa v našem lastnem oziru. Druga letošnja taka smotra se vrši dne 21. v Ribnici na Dolenjskem, podrobnosti se bodo še objavile.

— **Društvo »Treznost«** v Ljubljani ima v sredo 24. t. m. svoj redni sestanek ob 18. uri v higijenski točilnici. Dnevni red: 1. Jach London: Kralj alkohola (predava brat Cerkvenik), 2. obljuba novih članov. Odbor.

— **Krvavec za smuko** ugoden od Jezerske planine naprej. Tik ob Domu najlepši teren za manj izvežbane. Izborna smuka je od Doma do Vel. Zvoha. Vreme jasno. Dom je dobro kurjen in v vsem potrebnim založen. — V nedeljah vozi zadnji vlak iz Kamnika ob 20.45 proti Ljubljani.

— **Udruženje rezervnih oficirjev i ratnika,** pododbor v Ljubljani vabi na 2. redni zbor, ki se vrši v soboto, dne 20. februarja 1926 ob 20. uri v lastnem lokalu v Ljubljani, Kongresni trg 1, II. nadstropje (poslopje »Kazine«). — Uprava pododpora.

— **Zlatnike so našle** v Zlatorog-terpentinovem milu: Jelena Pirce, Kamnica 89, Franc Kosehir, steklar, Hrastnik, Ana Javorović, Senj, Ana Skubic, Ljubljana, Dunajska cesta; Katica Mučnjak, Zagreb.

Ljubljana.

— **Mala aferica** se pripravlja v Mestni hranilnici ljubljanski. SDS hoče še pravočasno pod streho spraviti svojega tajnika Majcena. Pripravno mesto za to bodi Mestna hranilnica. Pa ne da bi Majcen v početku svoje nove kariere prišel kot praktikant, kakor vsak drugi in kakor vsi ostali uradniki v Mestni hranilnici; ampak Majcenu hočejo ustvariti posebno mesto nekega podtajnika, da bo za »kontrolor« — mišljena je politična — Mestni hranilnici, uradništvu in vsem poslovanju. Na ta način udari SDS dve muhi na en mah, Mestna hranilnica ji bo vzdrževala strankinega tajnika, le tega dolžnost pa bo, da napravi Mestno hranilnico uslužno — stranki. Kaj pravijo triarhi na magistratu k temu genijalnemu načrtu iz Vegove ulice.

— **Sporod Danilovih svečanosti.** V soboto, dne 20. t. m.: Ob pol 12. uri v foyerju dramskega gledališča: slavljenec g. A. Danilo sprejema čestitke kolegov in prijateljev. Povabljeni so prijatelji Danilovi in ljubitelji

slovenskega gledališča sploh. Pri sprejemu in zakuski, ki jo prirede slavljenčevi kolegi, sodeluje godba. Ob pol 19. uri zv. podoknica pred stanovanjem v Bethovnovi ulici 6. Poje »Ljubljanski Zvon« pod vodstvom pevovalce g. Z. Prelovca. Ob pol 20. uri zvečer slavnostna predstava igre »Deseti brate« v opernem gledališču. Pred predstavo počastitev jubilarita na odprtem odru. Po slavnosti predstavi komers v restavraciji »Zvezda«, kamor so vabljeni Danilovi prijatelji in ljubitelji naše drame. — Odbor.

— **V Šiški je imelo društvo »Treznost«** preteklo soboto krasno obiskano predavanje o alkoholizmu. Solsko sobo je napolnilo nad 100 ljudi. K društvu je pristopilo več novih članov.

— **Slovensko marionetno gledališče »Atena«** v Narodnem domu. V nedeljo 21. t. m. uprizori Sov. marionetno gledališče »Atena« dve novosti, ki zaslužita občo pozornost občinstva. Prva igra je štiridejanka »Trojčki iz Damaska«, ki ima za podlago znani motiv o zamenjavi bratov vsled sličnosti. Tukaj imamo pa kar tri podobneže, torej ni čudo, da se zato razvije pred nami prav zabavna zmešnjava, v kateri se menjavata vednost in grotesknost. Da je dejanje še bolj barvito, se prizori odigravajo v Bagdadu, kjer mogoti kalif s svojim spremstvom. Novo bo tudi to, da se pri tej igri Gašper ne bo pojavil, zato ker se je moral umakniti Harlekinu in Pantalonu, starima figurama iz »Commedia dell'arte«. — Pač pa se bo naš Gašper spet razkošatil v dvodejanki, ki bo sledila »Trojčkam«, v »Ujetem medvedu« (po Pocciju priredil M. Jare). No, v tej šalivki v dveh dejanjih, kjer se Gašperju prikaže celo sam peklenšček, zapleše mali vseznalec svoj medvedji ples pred začudenim — Danbom, našim starim zajetnim znancem iz »Razbojnika Morozov«. — Začetek prve predstave ob 3. druge ob 6. uri popoldne. Predprodaja vstopnic v nedeljo ob 10. do 12. pred malo dvorano v Narodnem domu.

Posebna špeciialiteta vinske kleti Ljubljanskega dvora: Od petka 19. t. m. vsak dan od 5. do 8. ure zvečer apetitni predvečerni zakuski po zmernih cenah.

DOPIS.

Iz Novega mesta. Okrajne ceste novomeškega okraja so že leta in leta močno zanemarjene; letošnja zima z dolgim snegom je pa prinesla krizo. Ceste, posebno na Toplice postale so skoraj nerabne — vse se udira in vovozni gazijo do osi! To se pač vidi, da se s cestami pravilno ne ravna in da se jih zanemarija! Čuje se, da je g. načelnik cestnega odbora g. Zurec-Stambur bil odklovan — pa morda vendar ne radi svojih zaslug pri okrajnih cestah? Merodajne oblasti se opozarjajo na veliki nedostatek; ako se letošnje popravilo ceste pravilno, bo drugo pomlad kriza še hušja.

SPORT.

Dunajski bokserji se peljejo v Zagreb. Del moštva dunajskega sportnega kluba »Rapid« se odpelje 28. t. m. v Zagreb, kjer se bodo vršili boks-matči z bokserji zagrebškega atl. kluba »Croatia«. »Rapid« odpošlje štiri borce in sicer: Pospisila, Barto, Houška in Süssa. To bo prva tekma med dunajskimi in hrvaškimi bokserji. O izidu bomo poročali.

Za zmagovalko v tenis-matchu Lenglen-Wills je bil daroval vojvoda westminsterski krasen zlat pokal v vrednosti 20.000 mark. Dobiti bi ga morala Lenglenova; toda vsled prepovedi francoskega saveza Suzana darila ni smela sprejeti.

17. februarja sta si Helen Wills in Suzana Lenglen zopet stali nasproti in sicer v damski igri dvojic. Zmagala je zopet Lenglenova v zvezi z mlie Vlasto proti Helen Wills-ovi, ki je imela za partnerico mlie Contost-lavos, in sicer s 6:4, 8:6. Lenglenova je bila po matchu tako utrujena, da je omedlela.

Svedski kralj igra tenis. Svedski kralj Gustav je velik športnik in se je pred kratkim udeležil tenis-turnirja v zaprtem prostoru pod psevdonomim Mr. G. Nastopil je v dvojici gospodov z Nylen kot partnerjem proti svedskemu kronprincu in njegovemu partnerju Pettersonu. Kralj in njegov partner sta dobila igro s 6:2, 6:1.

Koliko izda Nemčija za sport. Pod predsedstvom predsednika drž. zbora Loebeja se je sestel nadstrankarski odsek za gojitve telesnih vaj. Odsek je sklenil delati na to, da se zviša za telesno kulturo določena vsota 400.000 mark na pet milijonov mark in razen tega naj se zgradi še velika telovadnica za 600.000 mark.

Razvoj avtosporta in avtovozil v Nemčiji. V letu 1925. je štela Nemčija 436.000 avtovozil. Od leta 1924. se je pomnožilo število avtovozil od 293.000 na 436.000. Največji naraščaj je bilo zaznamovati v motornih točilih: od 24.000 na 162.000; potem pri prometnih avtomobilih od 120.000 na 158.000; pri tovornih od 61.000 na 80.000, pri avtobusih od 9.000 na 14.000, in pri različnih drugih tipih od 5.000 na 22.000. Na vsakih 155 prebivalcev pride torej po en avto.

Avtolečence v Angliji. V Angliji se je poročilo v prošlem letu okroglo kolesa. Avtolečence za avtomobile in motorna kolesa. Avtolečence davek je prinesel državi 17 in četrt milijona funtov sterlingov, ki so se v celoti porabili za zboljšanje cest. To je tudi pravilno, saj avtovozila najbolj pokvarijo ceste. Kako je pa pri nas v tem oziru?

V boks-matchu proti Dienerju je Paulino menda zadel na kosti, ki so celo za njegove drvarske (Paulino je bil namreč prej drvar) pesti pretrele. Zlomil si je namreč v desni pesti tretjo dlansko kost in bo moral nekaj časa mirovati. 15. maja pa se bo boril v Barceloni z ital. sv. mojstrom Erminio Spalla za evropsko mojsterstvo.

Gospodarstvo.

MODERNO UNIČEVANJE ŠKODLJIVCEV V VINOGRADNIŠTVU.

Eden največjih škodljivcev naših trt je trtna plesnoba (Oidium) in je njen škodljivi učinek poznan vsakemu vinogradniku. Edino uspešno sredstvo proti Oidium-u je škropljenje z žveplenim praskom, katero delo pa delavei neradi izvršujejo, ker žveplo povzroča v obeh precejšnje bolečine in upliva škodljivo tudi na dihalne organe. Pogosto se zato to delo sploh ne izvrši, ali pa le zelo površno, radi česar izostane tudi učinek in vinogradnik žveplanja tedaj sploh ne ceni, ker ni uverjen, da se je izvršilo to delo.

Z več ali manj dobrim uspehom se je poskušalo odstraniti pri žveplanju na nedostatek na ta način, da se je žveplo obenem z galičeno brozgo, ki se rabi proti peronospori, brizgalo na trte in tako izognilo potresanju ali prašenju.

Veliko važnost igra pri takem mešanju način spojitve žvepla z galično brozgo. Tega načina se dosedaj še ni posrečilo najti v polno čina se dosedaj še ni posrečilo najti v polno zadovoljnost. Pač pa so se po mnogoletnih poskusih v laboratoriju kemične tovarne »Zora« v Mariboru dosegli razveseljivi uspehi, ki obetajo našemu vinogradništvu mnogo koristi in priporočamo radi tega sledeči način žveplanja.

Žveplo se mora dodati galični brozgi tako, da v njej plava in se ne spoji z njo. Da se to doseže se žveplo preje zmeša z oljnat tekočino **Unicolem** na to pridene prej omenjeno brozgo modre galice in se v tej obliki enakomerno razprši po trtnih listih in pogankah.

Važna pri tem je oblika žvepla. Žveplo naj bo najfinije mlet, ki se prodaja pod imenom »Ventilato«. Nikakor se ne sme zadovoljiti z »Floristella« ali »Raffinato«, ki se ga dobi radi nižje cene v prometu, kajti za vinogradnika je »Ventilato« žveplo, če tudi nekoliko dražje, najuspešnejše in zato najcenejše.

Ta način uničevanja plesnobe je v primeri z dosedanjim enostavnejši in mnogo cenejši, ker se izvrši dvojno delo na enkrat. Delavec je rešen neprijetnega in čisto zdravju škodljivega dela in lastnik ima gotovost, da je žveplo v resnici prišlo na trto. Kot so pokazali poskusi, učinek ni izostal pri tem načinu žveplanja tudi pri neugodnem vremenu, kajti že po dobrih 10 minutah pričela se je razvijati žveplenasta kislina, ki kakor znano uničujevalno upliva na Oidium. Med drugimi je uporabljal z velikim uspehom to sredstvo tudi vinogradnik g. Osterberger v Ptuj.

Način uporabe, ki se je izkazal kot najprikladnejši je zelo enostaven in sicer sledeč: Za pripravljanje galične brozge za uničevanje peronospore se navadno uporablja star polovnjak, ki drži približno 3 hl.

Ko je ta brozga gotova, se dene v star glinast ali kovinast lonec 4 kg »Ventilato« žvepla in se nanj vlije 200 g olja, ki se ga dobi pod imenom **Unicool**. Na to se v tem loncu žveplo z oljem dobro zmeša tako, da oljnata tekočina žveplo enakomerno razmoči. Tako pripravljeno žveplo se pridene nekoliko galične brozge, to zopet dobro zmeša, da postane tekočina gosta, nakar se ponovno pridene toliko galične brozge, da postane ta zmes tanko tekoča. V tem stanju se vlije vsebina lonca v polovnjak, dobro zmeša, in napolni brizgalnice. Pred vsakokratno uporabo je treba seveda ponovno vsebino polovnjaka dobro premešati, ker se večji delci žvepla vsedejo na dno.

Kot smo dalje ugotovili služi isto sredstvo z dodatkom neke kemične sestavine tudi obenem za zatiranje gosenic, trtnega zavijača, gozdnega sukača senenega črva, ki uničujejo trtni cvet, ozir. vinske jagode. Uporablja se pa seveda samo takrat, kadar se ta škodljivci pojavijo, to je nekako med drugim in tretjem škropljenjem.

Razumljivo je, da je potrebno končno tudi proti temu mrčesu nekaj ukreniti: Preteklo leto je pokazalo, če pojde tako dalje, zna nastati v teku 1 do 2 let enako velika škoda, kot je nastala že sedaj v nemških vinogradnih krajih. Tam so bila v preteklem letu, in to posebno v pokrajinah ob Renu, upoštevajoč po gosenicah naravnost katastrofalna.

To sredstvo se uporablja na isti način kot **Unicool** in pride v promet pod imenom **Cochynol**. Uspehi so dokazani.

Nadaljnja sredstva za uničevanje škodljivcev

se v laboratoriju kemične tovarne »Zora« nadalje pripravljajo in bomo o tem še poročali.

LJUBLJANSKA BORZA, petek, 19. februarja 1926.

Vrednote: Investicijsko posojilo iz l. 1921 den. 76. bl. 78; Loterijska državna renta za vojno škodo den. 280, bl. 283; Zastavni listi Kranjske deželne banke den. 20, bl. 22; Kom. zadolžnice Kranjske dež. banke den. 20, bl. 22; Celjska posojilnica d. d., Celje den. 200, bl. 205; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana den. 200; Merkantilna banka, Kočevje den. 100, bl. 105, zaklj. 102; Slavenska banka d. d., Zagreb den. 50; Kreditni zavod za trg. in ind., Ljubljana den. 175, bl. 185; Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana bl. 125; Združene papirnice Vevče, Gorjane in Medvode d. d., Ljubljana den. 110; »Slavbna družba« d. d., Ljubljana den. 90, bl. 100; »Šešir«, tovarna klobukov d. d., Škofja Loka den. 115, bl. 120, zaklj. 115.

Blago: Les: Letve, smreka, jelka, 25/45, 4 m fco vag. nakl. post. den. 485; hrastovi plohi obrobli, 43 mm 2,65 m in 53 mm 2,80 m, vse od 18—30 cm šir., fco vag. Postojna tranz. bl. 1300; hrastovi plohi, neobrobjeni, 90, 110, 130 mm od 2,50—6 m, večina nad 3 m, od 30 cm šir., fco Postojna tranz. bl. 1100; bukovki železniški pragoivi: 2,51 do 2,60 m, 13½×23¼ cm den. 30; 2,45 m, 12½×22×12½ cm, fco nakl. post. den. 25; drva bukova, suha, meterska, fco Postojna tranz. 50 vag., den. 25, bl. 25, zaklj. 25. — **Premog:** Kal. ca 7000 antracit, Orte, fco vagon Škofljica: kosovec za 1 tono bl. 500; kockovec za 1 tono bl. 450; orehovec za 1 tono bl. 400; zdrob za 1 tono bl. 350. Kal. ca 4800, fco vagon Ormož: kosovec nad 60 mm za 1 tono bl. 260; kockovec 35/60 mm za 1 tono blago 240; orehovec 20/35 mm za 1 tono bl. 210; zdrob 10/20 mm za 1 tono bl. 190. Kal. ca 3500, fco vag. Novo mesto: kosovec za 1 tono bl. 170; kockovec 100 mm za 1 tono bl. 150; orehovec 50 mm za 1 tono bl. 140; zdrob za 1 tono bl. 130; rovi za 1 tono bl. 120. — **Žito in poljski pridelki:** Pšenica 76/77 kg, fco Seki bl. 295; čimkvantin Belje, par. Ljubljana bl. 232,50; čimkvantin merkantilni, par. Ljubljana bl. 227,50; polčimkvantin novi, par. Ljubljana bl. 202,50; koruza času prim. suha, fco bačka p. bl. 118; koruza inzulanka, času prim. suha, fco vag. medjim. post. bl. 165. — **Gradbeni material:** la Portlandcement »Salona-Tour«, fco vag. Solin: v jutavrečah po 50 kg bl. 40; v papirnatih vrečah po 50 kg bl. 45; v sodih po 150, 180, 200 kg bl. 52,50.

Zagreb, 19. febr. Devize: Newyork ček 56.63—59.93, London izplačilo 276.2—277.4, Curih 1093.7—1097.7, Praga 168.08—169.08, Milan izplačilo 228.55—229.75, ček 228.15—229.35, Dunaj 798.7—802.7, Berlin 1352.5—1356.5.

Curih, 19. febr. Beograd 9.135, Newyork 519.25, London 25.25875, Pariz 18.6625, Praga 15.38, Milan 20.89, Bukarešta 2.32, Sofija 3.775, Dunaj 73.075, Berlin 123.62, Budimpešta 0.007275.

Prosveta.

VEČNI MORNAR.

Rihard Wagner spada med največje umetniške osebnosti 19. stoletja. Velik glasbeni dramatik, genijalen pesnik, globok mislec, fin estel, nadarjen žurnalist, podjeten mož — vse obenem. Baš ta vsestranost mu je omogočila doseči cilje, ki si jih je postavil v reformi — glasbene drame. V njegovih prvih opernih delih (Die Feen, Die Frau als Schlange, Das Liebesverbot, Rienzi) se še očitno kaže vpliv pariške velike opere, (Mayerbeer in Webra), dočim je »Večni mornar« prvo njegovo odrsko delo, v katerem je presekati vezi s preteklostjo in tradicijo ter je v njem prvič pokazal osnovo svojih poznejše izvedenih reform glasbene drame, ki temeljijo na enotnosti poezije in glasbe s sceno na odru. Njegova melodija se razvija iz besedne deklamacije in ostane v stalnem kontaktu z dejanjem na odru. Uvedba vodilnega motiva (Leitmotiv) povzroči združenje teh zahtev. Melodično ali ritmično

se ponavljajoči vodilni motiv, ki označuje osebo ali dejanje, se oglasi, kadar je govora o osebi ali dejanju. Uporaba vodilnega motiva je utisnila zlasti poznejšim njegovim velikim muzikalnim tvorbam pečat enotnosti.

Slovensko Marijonetno gledališče »ATENA« v Narodnem domu.

Nedelja 21. t. m. ob 3. in 6. uri popoldne: »Trojčki iz Damaska«, »Ujeti medved«.

To in ono.

»Junaki« budimpeštanske ulice.

Bivša oficirja Ladislav Vannay in Franc Molnar sta napadla te dni nekega madjarskega poslanca v Budapešti na ulici ter ga pretepla. Bila sta aretirana.

S tema dvema »junakoma« se budimpeštanska javnost ne peča prvič. Oba dva sta za madjarske razmere karakteristična tipa. Bila sta svoječasno člana nacionalistične teroristične organizacije. Pozneje je bil Molnar obsojen radi zločina goljufije, toda na intervencijo znanih falzifikatorjev škofa Zadravec-a in policijskega šefa Nadossyja amnestirana. Vannay se je pojavil kmalu po razpustu teroristične organizacije v Gödöllö kot eksercični mojster tamkajšnje mladinske organizacije. Kmalu je postal strah vse okolice.

Nekoč se je peljal po železnici ter čital časopis. Ko je prišel konduktor ter zahteval vozni listek, se je zadržal Vannay oblastno nad njim. »Čujte, prijatelj, vaša pasja dolžnost bi

bila, da bi vedeli, kdo sem. Kako se me predrznete motiti, če čitam?!« Sprevednik ni ničesar odgovoril, na prihodnji postaji pa je prijavil zadevo službujočemu uradniku. Ker se je postavil Vannay tudi temu po robu, so poklicali orožnika. Tedaj pa je padlo junaku Vannayu srce v hlače, pokoril se je in izstopil. Ovadba je izginila v Nadossyjevi košari za papir.

Kmalu nato je obiskal Vannay z večjo družbo majhno gostilno. Ko ga je vprašal gostilničar, kaj zahteva, je odgovoril eksercični mojster: »Ničesar. Zidu ne dam ničesar za služiti. Marš ven, židovsko prase!« Ker je gostilničar protestiral, ga je Vannay prav pošteno naklesil.

Franc Molnar je njegov vreden tovariš. Za časa terorja je razpisal neki veleposestnik drzbo ribolova na svojem posestvu. Med konkurenti se je nahajal tudi Molnarjev oče. Ker je hotel dobiti lov na vsak način, je poklical na pomoč svoje tri sinove, ki so šli od konkurenta do konkurenta ter zagrozili vsakemu s smrtjo, če ne odstopi od ponudbe. In tako se je zgodilo, da je dobil lov stari Molnar za smešno nizko ceno, vsled česar je postal beraški ribič velik bogataš.

14 DNI SPAL PRI TRUPLU UMORJENE PRIJEZNIKE.

Na Dunaju se vrši te dni zanimiv proces. Na zatoženi klopi sedi 58-letni sejmaj Karol Hübscher. Starikavi mož je živel v konkubinat s polovico mlajšo Karolino Horvath. Kot je izpovedal Hübscher psihijatrom, so

ZLATOROG

Katera gospodinja ne pozna v modro-rumene škatle pakiranega **ZLATOROG-TERPENTINOVEGA MILA**, katero je vsled čudovitega uspeha pri pranju in velike izdatnosti splošno priljubljeno!

Zlatorog terpentinovo milo

se izdeluje iz najboljših sirovin z dodatkom terpentina, je torej tudi za najfinije perilo popolnoma neškodljivo!

Zlatorog - terpentinovo milo je najboljšo, najdragocenejše, zlato vredno. — Da to simboliziramo in vzbudimo tudi v najširših krogih zanimanje za to neprekosljivo milo, se vpreša od 1. avgusta 1925 v vsaki tisoči komad

10-frankovni zlatnik, kateri se pojavi pri vporabi mila. Dosedaj se je našlo že mnogo zlatnikov!

Poskusite tudi Vi srečo, kupite en komad **ZLATOROG** terpentinovega mila

Perite z njim in prepričajte se o njegovi izvanredni kakovosti. Morda boste tudi Vi našli zlatnik!

Jack London:

Morski vrag.

Samo enkrat v življenju sem šel z neko družbo na daljši izlet na prostem, a sem jo popustil takoj izpočetka in sem se vrnil pod udobno streho. Sedaj pa sem bil tukaj na tej ladiji, kjer me ni čakalo drugega kot pripravljanje mize, lupljenje krompirja in pomivanje posode brez konca in kraja. In jaz nisem bil močan človek. Zdravniki so vedno dejali, da imam čvrsto naravo, vendar nisem nikoli z vajo razvijal nje ali telesa. Moje mišice so bile majhne in mehke kakor ženske, vsaj tako so venomer trdili zdravniki, ko so me skušali pregovoriti, da bi se udeleževal telesnih vaj. Jaz pa sem rajši uporabljal glavo kot telo in tako sem bil sedaj tukaj v telesnem stanju, ki ni bilo primerno za trdo življenje, ki me je čakalo.

To je zgolj nekoliko reči, ki so mi rojile po glavi in ki jih omenjam samo zaradi tega, da naprej opravičim slabotno, brezmočno vlogo, ki mi jo je bilo usojeno igrati. Mislil pa sem tudi na mater in sestre in si slikal njihovo žalost. Bil sem med pogrešanimi v nesreči, ki je zadela ladijo Martinez, truplo, ki ga še niso našli. V duhu sem videl velike napise v časnikih, in tovariše v vseučiliškem klubu, ki so zmajevali z glavo rekoč: »Revež!« V duhu sem videl tudi Furmetha, ki je slonel v jutranjem plašču na blazini na oknu, ko sem se bil tisto jutro poslavljaj od njega.

Ves ta čas pa si je skuner Duh delal pot vedno

17

dalje v osrčje Tihega oceana, se zibal in gugal, skakal, lezel na gibačice se gore in padal in spuščal v peneče doline. In jaz sem bil na njem. Slišal sem kako je zgoraj tulil veter. Na ušesa mi je prihajal kot udušeno gromenje. Zdaj pa zdaj sem slišal topot stopinj nad glavo. Okrog mene je neprestano pokalo in škripalo, ko so les in vezi ječale, škrtale in tožile v tisočero glasovih. Lovci so se še vedno prerekali in tulili liki napol človeške dvoživke. Po zraku so švigale kletvice in nedostojni izrazi. Videl sem njihove obraze, zardele, srdite, polne okrutnosti, katero je podčrtavala medla rumena luč pomorske svetilke, ki se je zibala z ladijo. V gostem dimu so bila ležišča videti kot spalni brlogi živali v zverinjaku. Na stenah so viseli plašči iz povoščenega platna in mornarski škornji, tupatam so risance in lovške puške varno počivale na policah. Priprava in oprema za morske roparje in razbojnike nekdanjih časov. Moja domišljija je burno plala in še vedno nisem mogel zaspati. Bila je dolga, dolga noč, zapuščena, nadležna, dolga.

Peto poglavje.

Toda prva moja noč pri lovcih v medkrovju je bila tudi moja poslednja. Drugi dan je Wolf Larsen pognal Johansena, novega prvega mornarja iz kabine in mu odkazal medkrovje kot spalni prostor; jaz pa sem prevzel malo sobico v kabini, ki je imela že prvi dan vožnje dva stanovalca. Lovci so kmalu zaznali, kaj je bilo vzrok te izpremembe, in so zaradi tega močno godrnjali. Johansen je imel namreč to navado, da je ponoči

še enkrat preživel vse, kar se je bilo čez dan prigodilo. Njegovo neprestano govorjenje, vpitje in poveljevanje je bilo prehudo za ušesa Wolfa Larsena, ki je seveda naprtil to nadlogo lovcem.

Po noči brez spanja sem vstal slab in poln bolečin, da prešepam drugi dan na ladiji. Tom Mugridge me je signal ob pol šestih iz ležišča precej tako kakor nažene kak človek psa; toda njegova okrutnost do mene mu je bila kmalu povrnjena z enakim in z obrestmi. Nepotrebnosti hrust, ki ga je bil delal pri tem — jaz sem bil celo noč preležal s široko odprtimi očmi — je moral zbuditi enega lovcev; skozi poltemo je prižvižgal težak škorenj in gospod Mugridge je zatulil bolečine in ponižno prosil odpuščenja. Pozneje sem v kuhinji opazil, da je imel uho opraskano in otečeno. Nikdar več ni zadobilo prvotne oblike in mornarji so mu rekali, da ima uho kot zeljnato pero.

Tisti dan je bil poln bedne mnogoličnosti. Prejšnji večer sem vzel iz kuhinje svojo posušeno obleko, in zjutraj je bilo prvo moje delo, da sem slekel kuharjevo oblečilo in oblekel svoje. Poiskal sem denarnico. Poleg nekoliko drobiža — in jaz imam dober spomin za take reči — je bilo v njej stoinpetinsedemdeset dolarjev v bankovcih in zlatih. Denarnico sem pač našel, a vse drugo, razen srebrnega drobiža, je izginilo. Omenil sem svo zadevo kuharju, ko sem prišel na palubo, da prevzamem svoje dolžnosti v kuhinji; pa dasi sem pričakoval osornega odgovora, se vseeno nisem nadejal take poplave bojevitih izrazov, kot sem jo.

(Dalje prih.)

bili med njim in njegovo priležnost prepri na dnevnem redu. Tudi kritičnega dne na vse zgodaj, ko se je prebudil, ga je jela prijateljica zbadati in smešiti. Pravi, da mu je delala med drugim, da leži kot klada v postelji. To ga je baže tako bolelo, da je jel jokati. Končno je pokleknil pred njeno posteljo ter jo prosil, naj se vendar ozira na njegovo starost. Odgovorila mu je, naj gre zopet spat. Tedaj pa je padel njegov pogled slučajno na kladivo za nabijanje pivskih sodov. Spomnil se je, da je ugotovil, da ga tudi vara. Ne da bi pomislil je pograbil kladivo in dal žnjim Horvatovi več močnih udarcev po glavi. Nato se je odpravil. Ko je odhajal je videl, da je njegova žrtev še »nekoliko breala«.

Ker ni vedel, kam s truplom, ga je pustil v stanovanju. Kljub temu je hodil še 14 dni v stanovanje spat. Da bi ne opazili ljudje v hiši duha, ki ga je razširjajo razkrajajoče se truplo, je polil truplo z lizolom ter skrbno zapiral okna. Končno so se zaredili v trupu črvi in tudi lizol ni več pomagal, duh je postal neznosen. Medtem je prodal morilec vse stvari svoje žrtve ter denar zapil. Ko je bil brez sredstev, mu ni preostajalo drugega, kot da se je prijavil policiji.

: Zakonsko pravo in trgovina z dekleti. Mohamedansko zakonsko pravo pride malajskim trgovcem z dekleti zelo prav. Njihovi agentje potujejo po vaseh in iščejo rodbine, s številnimi hčerami. Agent izkoristi določbo mohamedanskega zakonskega prava, ki do-

pušča, da se poroči kar s štirimi ženami naenkrat. S temi ženami se poda v vele mesto, kjer jih za drag denar proda, obenem pa se seveda loči od njih, za kar zadostuje enostavna izjava, da jih ne mara več. Nato se vrne zopet na Javo ali Sumatro ter se poroči nanovo. Marsikak agent pa poroči kako mater, ki ima več hčera, adoptira hčere, da si pridobi pravico do njih, nakar proda kar vso rodbino, direktno ali pa indirektno, potom centrale za trgovino z dekleti v Baudonegu na Javi, v javno hišo.

: Nenavaden vir dohodkov. Pariška policija je aretirala te dni neko rodbino, obstoječo iz moža, žene in dveh hčera. Ta rodbina je zaslužila tekom zadnjih par let na nenavaden način nad pol milijona frankov. Žena

se je izdajala za vdovo bogatega industrijca ter se je nešteto zarokila. Njen mož je nastopal kot upravitelj njenega premoženja in z združenimi močmi sta izžemala svoje žrtve, kolikor se je le dalo. Ko ni bilo od dotičnega ničesar več dobiti, je žena razdrla zaroko in pričel se je lov za drugim. Tudi hčeri sta morali služiti. Igrali sta vlogi nedolžnih nečakinj bogate vdove, ki sta podlegli zapeljavanju prijateljev vsakokratnega tetinega ženina ter si dali svojo »sramoto« odškodovati z visokimi odpravinami.

: Heinerjev grob na Montmartu je obiskalo v sredo, povodom 70-letnice smrti velikega pesnika veliko število njegovih častilcev. Deputacija düsseldorfskih meščanov in paški Nemci so položili na grob cvetice.

VSAKDO si lahko izboljša svojo eksistenco s pravilno uporabo najboljših **šiva lnih strojev**

„Gritzner“ in „Adler“ ter z nedosežnimi pletilnimi stroji **„DUBIED“.**

Te si nabavi pod ugodnimi pogoji **edino** pri tvrdki

JOSIP PETELINC, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika ob vodi levo.

Mali oglasi:

Stekleno

brezplačno opeko imajo stalno v an-
logi Zdržene opekarne d. d.
Ljubljani.

DRVA - ČEBIN

voitova ulica 1/II. - Telefon 56.

Daljnogled

se proda za ceno 200 Din. — Naslov
pove uprava lista.

Kot praktikant

telim vstopiti h kakemu ljubljans-
kemu podjetju. Imam pisarniško
praksu ter sem popolnoma zmožen
anagovodstva, korespondence, stro-
jepisja, stenografije, vešč sem per-
fektno slovenskega in hrvatskega
jezika. — Ponudbe prosim na upravo
lista pod: »Marljiva«.

Odda se

takoj klet suha za skladišče. Naslov
pove uprava lista.

Gospod

kateri je absolvirat trgovski tečaj
ter ima eno leto pisarniške prakse,
išče službe. Gre tudi eden do dva
meseca brezplačno. — Ponudbe prosi
na upravo lista pod »Dobra moč«.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi
najfinejši in najokusnejši namizni kis iz
vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo!

**Tehnično in higijenično najmoderneje
urejena kisarna v Jugoslaviji.**

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta šte. 1a, II. nadstropje.

Srajce, promenadne bele in bar-
vaste, ovratnike

vseh vrst in fason, pentlje, samoveznice,
žepne robce, nogavice v raznih barvah za
gospode in dame, naramnice, toaletne po-
trebščine, svilene trakove, čipke in vezeno.
Nizke cene. — Velika izbira samo pri

JOSIP PETELINC-U - LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika ob vodi

Naročajte in širite „NARODNI DNEVNIK“!

TISKARNA „MERKUR“

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časo-
pise, lepake, brošure, posetnice in razglednice.
Izvršuje vsakovrstne trgovske kakovosti tudi vse druge
uradne tiskovine. — Lastna knjigovoznica.

LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552

Originalen (prave) potrebščine fixat in preservat za Opalograph dobite le pri L. BARAGA, Šelenburgova ul. 6.

Telefon
št. 950.

LATNIKI v milu „GAZELA“

Da se cenjenim odjemalcem našega priznanega mila »GAZELA« oddolžimo, smo se odločili, da jih za njihovo dolgo-
letno naklonjenost tudi primerno nagradimo. Z ozirom na to smo sklenili, da bomo od sedaj naprej na vsakih
1000 kosov našega mila (vseh vrst, ki ga izdelujemo)

vtisnili v en kos mila po 1 zlatnik

Milo »GAZELA« zavzema vsled svoje izborne kakovosti vsekakor prvo mesto med sorodnimi izdelki. Izdelano je iz
najboljših surovin, ki tkaninam ne škodujejo. Daje takoj zelo obilno peno, ki nesnago razkroji in temeljito odloči od
tkanine, tako da je močno menceanje popolnoma odveč. Ako se z našim milom namilano perilo nato prekuha v vroči
vodi ter temeljito spere v čisti vodi, zadobi naravnost snežno belino in jako prijeten vonj po svežosti. Jasno je torej,
da z našim milom zelo mnogo prištedite pri perilu in zdravlju, poleg tega Vam je pa mogoče sreča tudi toliko
naklonjena, da dobite v kupljenem kosu še 1 zlatnik povrhu.

Zahtevajte torej pri Vašem trgovcu

samo prvovrstno in pravo milo „GAZELA“